

บทที่ 2

วิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความหมาย ลักษณะทั่วไป รูปแบบ และความสำคัญ ของการฟอกเงินที่มีผลกระทบต่อธุรกิจประกันวินาศภัย

ปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีลักษณะที่ซับซ้อนและโยงใยกระทำกันเป็นองค์กร (Organized Crime) ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนหรือฉ้อโกง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือทางยุติธรรม ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร ฯลฯ ซึ่งการประกอบอาชญากรรมเหล่านี้นำมาซึ่งรายได้เป็นจำนวนมากมหาศาลให้กับอาชญากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงก่อให้เกิดแรงจูงใจ (Motive) แก่เหล่าอาชญากรให้ต้องนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดเหล่านี้มากระทำการในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นเสมือนหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การฟอกเงิน” เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ฟอกแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก

2.1 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ปัจจุบัน โลกก้าวเข้าสู่ยุคสังคมเปิด ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของโลก มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หน่วยงานทุกส่วนของโลกต่างเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กรของตน แม้แต่องค์กรอาชญากรรมก็พยายามเรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชญากรรม ในปัจจุบันอาชญากรรมมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการของการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทั้งในด้านวิธีการในการกระทำความผิด การนำเทคนิควิธีการสมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือประกอบการกระทำความผิด มีลักษณะของการดำเนินการในการกระทำความผิดอย่างมีระบบและเป็นขบวนการ รวมทั้งมีเครือข่ายโยงใยระหว่างประเทศมีความสลับซับซ้อนแบบยลและละเอียดอ่อน เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญและมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เป็นอย่างดี ทำให้สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างมาก

นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนว่าเป็น การได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการฟอกเงิน เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้อื่น ทราบถึงที่มาของเงินหรือทรัพย์สิน จึงต้องมีการปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินและเป็นการปิดบังการ กระทำความผิดของตนด้วย และเมื่อเงินหรือทรัพย์สินเปลี่ยนสภาพกลายเป็นเงินสะอาดแล้ว ผู้กระทำความผิดยังสามารถนำมาใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคง ให้กับองค์กรอาชญากรรมของตนด้วย

ปัญหาการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจปัจจุบันกำลังเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมาก ยิ่งขึ้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างตระหนักและให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการ ก่ออาชญากรรมนี้ การฟอกเงินถือเป็นหนึ่งในปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เหล่าอาชญากรได้ พัฒนารูปแบบการฟอกเงินให้มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งยากต่อการ ที่บทบัญญัติของกฎหมายจะสามารถนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เพื่อเป็นการป้องกัน และปราบปรามปัญหาการฟอกเงินในปัจจุบัน ในแต่ละประเทศต้องพัฒนาขีดความสามารถ ทางด้านกฎหมายให้สามารถพัฒนาการให้เท่าทันต่อการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดย มุ่งที่การตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงินซึ่งจะเป็นร่องรอยที่จะนำไปสู่การริบทรัพย์สินที่ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อไป

ปัญหาการฟอกเงินในปัจจุบันกระบวนการเริ่มจาก มีเงินผิดกฎหมายถูกนำเข้ามาในระบบ การเงิน ผู้กระทำความผิดกฎหมายย่อมจะต้องพยายามหาทางใช้เงินนั้นปกป้องตนเองพร้อมทั้งแสวงหา ความร่ำรวยต่อไป อันจะเกิดผลกระทบต่องานด้านการเมืองและเศรษฐกิจ โดยทางด้านการเมือง นั้นการที่ผู้ได้เงินมาด้วยการลักลอบค้าอาวุธ ขยายของเถื่อน ค้ายาเสพติด หรือวิธีการฉ้อฉลใดๆ ก็ ตาม มักจะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง ซึ่งเมื่อเงินที่ได้จากการฉ้อฉลนั้น ผ่านระบบการฟอกเงินขาวสะอาดก็จะถูกลำเลียงเป็นบรรณาการแก่บรรดานักการเมือง ผู้มีอิทธิพล ที่จะให้ความคุ้มครองการกระทำความผิดกฎหมายต่อไป ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้นการที่ผู้หาเงินได้ด้วย วิธีผิดกฎหมายและนำเงินเข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจ ในทางเศรษฐกิจถือว่าเงินเหล่านั้นไม่ได้เกิดจาก ผลผลิตทางการผลิตก็ไม่ต่างจากการพิมพ์ธนบัตรมาใช้เอง ผลที่ตามมาคือผลผลิตเท่าเดิมแต่ปริมาณ เงินเพิ่มมากขึ้นอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ การนำกฎหมายฟอกเงินมาใช้ จึงเป็นสิ่งที่ ดีสำหรับการเตรียมประเทศเพื่อเป็นศูนย์กลางทางการเงินและสร้างความเชื่อถือให้กับนานา ประเทศปัจจุบันหลายประเทศในโลกได้ยอมรับให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาในประเทศของตน โดยการฟอกเงินนั้นได้รับการบัญญัติให้เป็น ความผิดครั้งแรกในพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (the Bank Secrecy Act of 1970) และถือว่าเป็นความผิดอาญาครั้งแรกในปี ค.ศ. 1986 (the Money Laundering Control Act

1986) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และในพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 1986 (the Drug Trafficking Offences Act of 1986) ของประเทศอังกฤษ¹ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อตัดวงจรในการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอาชญากรรมในทางเศรษฐกิจและการเงินอาชญากรรมในหลายๆ ประเภท อาทิเช่น อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด การหลบเลี่ยงภาษี หรือการก่อการร้าย โดยอาชญากรรมเหล่านี้ได้สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่ผู้ก่ออาชญากรรม กระบวนการในการฟอกเงินได้ถูกนำมาใช้กับเม็ดเงินที่เกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย นั่นคือการฟอกเงินจะทำให้เงินที่ผิดกฎหมายซึ่งเกิดจากรายได้ที่ผิดกฎหมายจากอาชญากรรมต่างๆ มาทำให้เงินเหล่านั้นเสมือนถูกต้องตามกฎหมาย หลายประเทศจึงได้บัญญัติกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำที่มีลักษณะเป็นการฟอกเงินเหล่านี้ให้มีความผิดและมีโทษทางกฎหมาย

นอกจากนี้ยังสร้างมาตรการต่างๆ ที่ให้อำนาจแก่รัฐในการปฏิบัติการในลักษณะที่เป็น การป้องกันหรือสกัดกั้นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการฟอกเงินนี้ แต่ในขณะเดียวกันมาตรการต่างๆ เหล่านี้ได้สร้างผลกระทบแก่ประชาชนในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะการทำงานในธุรกิจประกันวินาศภัย อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามมาตรการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยแต่ละประเทศนั้นจะมีสาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่แตกต่างกันออกไป โดยผู้ศึกษาที่เน้นศึกษาเฉพาะ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเฉพาะมาตราที่มีผลกระทบกับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้นำหลักการเกี่ยวกับการรายงานและการแสดงตนตาม Model Law on Money Laundering ของ UNDCP มาบัญญัติไว้ในหมวด 2 การรายงาน และการแสดงตน ตั้งแต่มาตรา 13 ถึงมาตรา 23 โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นที่ให้มีการรายงานและการแสดงตนก็เพื่อให้ปรากฏ “ร่องรอยทางกระดาษ” ที่สำคัญ นอกจากจะทราบชื่อที่อยู่ อาชีพการงานแล้ว ยังพิสูจน์ทราบถึงแหล่งที่มาของเงินจำนวนมากมายที่นำมาใช้ทำธุรกรรม นอกจากนี้ยังทราบถึงความเคลื่อนไหวของกระแสเงินตราภายในประเทศหรือต่างประเทศที่นำเข้าหรือส่งออกนอกประเทศ หรือที่ฝากไว้ในสถาบันเงินต่างๆ หรือความเคลื่อนไหวของทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดมูลฐานนำมาทำประกันวินาศภัย

¹ Robinson, Jeffrey. (1996). *The Laundryman*. New York : Arcade Publishing. page 24.

การทราบข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่บรรลุล่วงวัตถุประสงค์สำหรับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน²

นอกจากนี้แล้วในประเทศไทย การดำเนินการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามกาฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีคำสั่งที่ 3/2537 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน 17 คน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งจากหน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัย และหน่วยงานอิสระที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงและกรม เพื่อดำเนินการร่างกฎหมายที่มีมาตรการเหมาะสมเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายให้รองรับกับการดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988

ดังนั้น คณะอนุกรรมการฯ ข้างต้นจึงได้พิจารณาร่างกฎหมาย โดยมีการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 และประชุมครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 โดยประชุมหารือร่วมกันทั้งสิ้น 14 ครั้ง และส่งให้ ป.ป.ส. พิจารณาต่อมา ป.ป.ส. ได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบต่อร่างกฎหมายดังกล่าวเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2538

ทั้งนี้ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายฟอกเงินตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายต่างๆ โดยมีลักษณะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันก่อให้เกิดภาระเพิ่มเติมในการทำงานในภาคเอกชนหลายมาตรการ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล และเอกสารของบุคคล หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด มาตรการทั้งหลายเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวกับการเพิ่มภาระหน้าที่ในภาคเอกชนหลายประการ อันได้แก่ ปัญหาการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ของบุคคลซึ่งเป็นลูกค้าของบริษัท

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

² อรรถพร ลิขิตจิตตะ. (2538). *ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร : กองนิติการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี. หน้า 45.

การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากร นอกเหนือจากการดำเนินคดีกับบุคคลที่โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การ โอน การ ได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งถือว่าเป็นการฟอกเงินแล้ว ยังมีการนำมาตรการเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยมาใช้โดยกฎหมาย ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ให้สามารถติดตามทรัพย์สินดังกล่าวไม่ว่าจะมีการ โอน แปรเปลี่ยนสภาพไปแล้วกี่ครั้งหรือตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นแล้วก็ตาม อาจจำแนกวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนี้

1. ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากเงินที่เกิดจากการกระทำความผิดกฎหมาย เมื่อนำเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแล้วจะหมุนเวียน แปรเปลี่ยนสภาพไปเป็นเงินที่เสมือนชอบด้วยกฎหมาย มีผลทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนในข้อมูลทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ เพราะมีเงินนอกระบบเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ เมื่อมีกฎหมายฟอกเงินแล้ว มาตรการต่างๆ ก็บัญญัติขึ้นเพื่อจัดการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายเหล่านั้น เพื่อให้เงินที่ถูกกฎหมายเท่านั้นที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ

2. ด้านการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม

การฟอกเงินเริ่มจากการประกอบอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆ ก่อให้เกิดรายได้มหาศาล จากนั้นจึงนำเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการฟอกเงินแล้วใช้เงินเหล่านั้นก่ออาชญากรรมในรูปแบบอื่นอีก ซึ่งทำให้เกิดวัฏจักรของการประกอบอาชญากรรม ด้วยเหตุนี้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีขึ้นเพื่อตัดวงจรดังกล่าว โดยกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและมีมาตรการ การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย เพื่อเป็นข้อมูลในการติดตามเงินหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด

3. ด้านการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย

เพื่อการปราบปรามการกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้อาชญากรรมพัฒนารูปแบบหน้าที่รับผิดชอบในส่วนต่างๆ และขยายขอบข่ายเป็นองค์กรปฏิบัติงานในหลายประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีในการติดต่อ แปรเปลี่ยนเงินสดจากการประกอบอาชญากรรมให้เป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ การฟอกเงินจึงมีความซับซ้อน กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถจัดการกับเงินที่ผิดกฎหมายเหล่านั้นได้ เนื่องจากถูกเปลี่ยนแปลงไป มาตรการทางอาญาเดิมสามารถเอาผิดเพียงผู้กระทำความผิด ส่วนเงินก็ถูกนำไปประกอบอาชญากรรมขึ้นอีก

กฎหมายฟอกเงินเป็นเครื่องมือสำคัญทางกฎหมายที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อจัดการกับเงินเหล่านั้น แม้ถูกโอนไปที่ทอดหรือถูกเปลี่ยนสภาพไปก็ครั้งก็ตาม โดยกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดและมีการร่วมมือกันระหว่างประเทศต่างๆ

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตัดวงจรที่สนับสนุนให้มีการฟอกเงินของบรรดาอาชญากรหรือองค์กรอาชญากรรม โดยมุ่งจัดการกับทรัพย์สินแหล่งเงินทุน มิให้อาชญากรหรือองค์กรอาชญากรรมมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการกระทำความผิด อันเป็นการยับยั้งหรือหยุดมิให้การประกอบอาชญากรรมเกิดขึ้นอีก โดยนำมาตราการพิเศษมาใช้ดำเนินการกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน อันแตกต่างจากการบังคับใช้กฎหมายเพื่อจัดการกับอาชญากรรมธรรมดา

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกำหนดความผิดมูลฐานเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าจะใช้ มาตรการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการกับเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดอาชญาฐานใดบ้าง เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนและการประกอบกิจการในภาคธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดให้ความผิดที่มีลักษณะทำลายความมั่นคงของรัฐ ในทางเศรษฐกิจ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากผลกระทบและความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมประเภทนี้มีมูลค่ามากมายมหาศาล กฎหมายฟอกเงินสามารถบังคับใช้กับการกระทำความผิดลักษณะดังกล่าวได้ เนื่องจากมีมาตรการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่มีประสิทธิภาพ

การศึกษาถึงกฎหมายการฟอกเงิน ในเบื้องต้นจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความหมายหรือนิยามของคำว่า “ฟอกเงิน” รวมถึง รูปแบบ แหล่งที่มา สถานที่ใช้สำหรับการฟอกเงิน ตลอดจนความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในบทนี้ผู้ศึกษาจึงค้นคว้าประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่เป็นประโยชน์โดยสังเขปดังนี้

2.4 ความหมายและลักษณะเกี่ยวกับการฟอกเงิน

2.4.1 ความหมาย

“การฟอกเงิน” (Money Laundering) เป็นถ้อยคำซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากกว่า 60 ปีในเหล่าองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้ที่คิดค้นแนวความคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ได้แก่ นายเมเยอร์ แลนสกี (Mayer Lansky) อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เงินสกปรก” (dirty money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือการทำธุรกรรม เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือที่เรียกว่า “เงินสะอาด” (clean money) หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยผ่านขั้นตอนของการ โอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” เป็นเล่ห์เหลี่ยมเพื่อการสร้างและปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาลซึ่งมีที่มาจากการประกอบอาชญากรรม³

ปัจจุบันมีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายของคำว่า “การฟอกเงิน” ไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การกระทำใดๆที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้เงินหรือทรัพย์สินใดๆ ซึ่งมีที่มาจากการกระทำความผิดใดๆ เปลี่ยนสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย⁴

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต การฟอกเงินนั้นจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ อาชญากรรมเศรษฐกิจ รวมถึงการค้ายาเสพติด ทั้งนี้เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายส่วนมากไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สินจึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตนด้วย โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อทรัพย์สินที่ได้เปลี่ยนสภาพกลายเป็น “เงินสะอาด” แล้วผู้ค้ายาเสพติดก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมยาเสพติด และคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมดังกล่าวของตน

³ สีนาท ประยูรรัตน์. (2542). *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพลส. หน้า 35.

⁴ ไชยศ เหมะรัชตะ. (2540), *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร: เขียวภาการพิมพ์. หน้า 39.

อีกด้วย การฟอกเงินมีวิธีดำเนินการที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ส่วนหนึ่งกระทำโดยการโอนเงินผ่านบัญชีที่ธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ จนยากแก่การพิสูจน์หรือไม่สามารถหาแหล่งที่มาของเงินได้ บางครั้งอาจจะโอนเงินออกนอกประเทศไปยังประเทศที่มีกฎหมายควบคุมการเปิดเผยความลับของลูกค้าย่างเข้มงวด จากนั้นจึงโอนเงินกลับเข้ามาในประเทศซึ่งยากที่จะหาหลักฐานมาพิสูจน์เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้กระทำผิดกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบถึงแหล่งที่มาของทรัพย์สินจึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตน ได้อีกด้วย นอกจากนี้ทรัพย์สินอื่นที่ได้กลายเป็นเงินสะอาดแล้วผู้กระทำผิดกฎหมายก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมของตนด้วย⁵ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สินเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมายและทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายและยังหมายความรวมถึงการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการฟอกเงินเป็นขบวนการซึ่งบุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย การฟอกเงิน เป็นกระบวนการที่บุคคลปกปิดการดำรงอยู่ของแหล่งที่มาทางการเงิน ซึ่งได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แล้วปกปิดหรือทำเงินนั้นให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับความหมายของคำว่า “การฟอกเงิน” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้กำหนดนิยามของคำว่าฟอกเงินไว้โดยตรงหากแต่มีระบุถึงการกระทำ ความผิดฐานฟอกเงินไว้ ดังนี้

มาตรา 5 “ผู้ใด

1. โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือ ปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน คือ

⁵ สีหนาท ประยูรรัตน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 64.

2. กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
 ผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

จากบทบัญญัติข้างต้น ได้บัญญัติให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้น นอกจากเป็นการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อีกทั้งการ โอน รับ โอน หรือ เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นแล้ว การกระทำความผิดฐานฟอกเงินยังรวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าจะก่อนการกระทำความผิด ขณะกระทำความผิด หรือหลังการกระทำความผิด เพื่อมิให้ต้องรับโทษหรือรับ โทษน้อยลงใน ความผิดมูลฐานด้วย

จากนิยามดังกล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การฟอกเงิน คือการนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือ ได้มาโดยทุจริตมาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

2.4.2 ลักษณะ รูปแบบและวิธีการของการฟอกเงิน

การฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมีวิธีการอันหลากหลาย เนื่องจากเงินหรือทรัพย์สินที่นำมาฟอกนั้นมีจำนวนมาก ผู้กระทำความผิดต้องจัดสรรเงินดังกล่าวเป็นส่วนๆ และใช้วิธีการฟอกเงินในหลายรูปแบบเพื่อมิให้เป็นที่ต้องสงสัย จากนั้นจึงนำเงินที่ได้จากการฟอกมารวมกันอีกครั้งหนึ่ง หรือนำมารวมกับเงินที่สะอาด หรือผ่านกระบวนการทางธุรกิจแล้วนำไปใช้ประกอบอาชญากรรมในรูปแบบอื่นๆ ต่อไป โดยรูปแบบและวิธีการฟอกเงินจะถูกปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อม และความรู้ความสามารถ เทคนิคของผู้ประกอบการ ตลอดจนการใช้ตำแหน่งหน้าที่อันเป็นช่องทางในการดำเนินงาน ทำให้การฟอกเงินนั้นมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งยากต่อการตรวจพบ

การฟอกเงินมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ดังต่อไปนี้

1. การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ

การนำเงินสดที่ได้มาโดยไม่สุจริตนั้นติดตัวหรือนำไปใช้จ่ายในต่างประเทศ แต่โดยที่การโยกย้ายเงินสดที่ได้รับจากการค้ายาเสพติดหรืออาชญากรรมอื่นๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากมีจำนวนมาก และธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินสดจำนวนมากๆ อาจถูกเฟ่งเล็งได้ง่าย นอกจากนี้ทางการของบางประเทศยังมีมาตรการกำกับควบคุมการทำธุรกิจด้วยเงินสดอย่างเข้มงวด รวมทั้งระบบการเงินของบางประเทศ อาจจะไม่นิยมการใช้จ่ายหรือการทำธุรกิจโดยอาศัยเงินสด ดังนั้นการใช้เงินสดที่ได้มาโดยไม่สุจริตจึงกระทำเฉพาะในบางประเทศที่ไม่เข้มงวดในการใช้เงิน

สดในการทำธุรกิจ หรือผู้กระทำความผิดอาจอาศัยผ่านทางพรมแดนระหว่างประเทศโดยติดสินบนเจ้าพนักงานเป็นหนทางหลีกเลี่ยง

2. การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ

วิธีหลักโดยทั่วไปที่นิยมใช้ในการฟอกเงินซึ่งการฝากเงินมักจะใช้นามแฝงหรือใช้ชื่อปลอมเพื่อไม่ให้สามารถสืบสาวหาเจ้าของที่แท้จริงได้ นิยมใช้ในประเทศที่ไม่เข้มงวด ต่อการเปิดเผยชื่อที่แท้จริงของเจ้าของธุรกิจหรือเจ้าของบัญชี และไม่มีกรให้รายงานถึงธุรกรรมที่มีมูลค่าค่อนข้างสูงอันเป็นจุดอ่อนและทำให้เกิดความสะดวกในการใช้สถาบันการเงินเพื่อการฟอกเงินได้

วิธีการนี้เป็นที่นิยมใช้ในประเทศที่ทำธุรกิจด้วยเงินสด และไม่มีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินจึงจะไม่มีกรรายงานเมื่อมีการนำเงินสดจำนวนมากเข้าฝากในระบบธนาคารประกอบกับในประเทศที่ไม่มีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินนั้นก็มักจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการให้สิทธิธนาคารในการปกปิดความลับของลูกค้า ซึ่งตรงนี้เป็นจุดที่ทำให้การฟอกเงินโดยผ่านระบบธนาคารทำได้ง่ายมาก

อย่างไรก็ตาม แม้แต่ในประเทศที่มีการใช้กฎหมายปราบปรามการฟอกเงินแล้ว เช่น เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ได้มีการค้นพบการฟอกเงินจำนวนมากโดยผ่านระบบธนาคาร โดยในปลายปี พ.ศ. 2537 นั้นทางฮ่องกงได้จับกุมพ่อค้ายาเสพติดที่พยายามขนเฮโรอีนจำนวน 26 กิโลกรัมจากประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ไม่สามารถสืบเสาะถึงเงินของนักค้าเฮโรอีนผู้นี้ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 เงินจากการค้ายาเสพติดดังกล่าวก็ได้ถูกค้นพบว่าได้มีการนำเงินจำนวนกว่า 93 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 2,325 ล้านบาท มาฝากในระบบธนาคาร โดยดำเนินการผ่านบัญชีเงินฝากตามธนาคารต่างๆ ในฮ่องกงไม่น้อยกว่า 300 บัญชี ซึ่งกรณีนี้เป็นกรณีแรกที่ฮ่องกงสามารถจับกุมผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือพ่อค้ายาเสพติดในการฟอกเงินได้

3. การส่งเงินสดหรือโอนเงินออกนอกประเทศ

การนำเงินสดไปฝากไว้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวดเพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมายเข้าไปอยู่ในระบบการเงินของประเทศนั้น และโอนเงินกลับไปสู่ผู้ค้ายาเสพติดหรือผู้ประกอบอาชญากรรมโดยวิธีต่างๆ เช่น โดยทางโทรคมนาคม (Wire Transfer) เป็นต้น เงินที่ผิดกฎหมายก็จะแปรสภาพเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายอันเป็นจุดอ่อนของประเทศที่ไม่เข้มงวดเรื่องการนำส่งเงินสดออกนอกประเทศ

4. การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า

⁶ เมธี กุศลสร้าง. (2539) *กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับบทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงิน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 25.

การที่ผู้ค้ายาเสพติดหรืออาชญากรปกปิดแหล่งที่มาและความเป็นเจ้าของเงินที่ได้มา โดยผิดกฎหมายด้วยการจัดตั้งหรือซื้อกิจการในต่างประเทศ เช่น ในประเทศที่เป็นเขตปลอดภาษี เป็นต้น แล้วให้กิจการของตนในประเทศกู้ยืมเงินหรือซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศดังกล่าว ในราคาแพงกว่าปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เงินที่ได้มา โดยผิดกฎหมายถูกใช้จ่ายหมุนเวียนระหว่างกิจการทั้งสองแห่งดังกล่าว

นอกจากวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีวิธีการอื่นๆ อีกมาก เช่น นำเงินไปซื้อกิจการที่มีผลขาดทุนแต่ธุรกิจมีรายรับเงินเป็นเงินสด เช่น โรงแรม กิจการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภัตตาคาร ร้านค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งต่อไปธุรกิจเหล่านี้ก็จะกลับฟื้นขึ้นเพราะอาศัยดอกผลจากเงินผิดกฎหมายดังกล่าว หลังจากนั้นจึงถ่ายเทเงินออกไปใช้หรือการนำเงินไปซื้อตราสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ ซึ่งตราสารนั้นไม่มีการควบคุมจากสถาบันการเงินผู้ออก ทำให้ยากแก่การสืบหาผู้ที่ซื้อและผู้รับเงินตามตราสารนั้น นอกจากนี้แล้วปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้การโอนเงินในระบบสื่อสารทางอากาศมีการควบคุมน้อยกว่าการโอนเงินสด การโอนเงินต่างๆ จะมุ่งเน้นที่ความเร็วแต่เพียงประการเดียว พนักงานโอนเงินจะไม่รู้จักลูกค้า และไม่ทราบวัตถุประสงค์ในการโอนเงิน ดังนั้นวิธีการดังกล่าวจึงอาจจะเป็นช่องทางหลบซ่อนเงินผิดกฎหมาย หรือการทุจริตของนักฟอกเงิน ได้เป็นอย่างดี

แหล่งที่มาของการฟอกเงิน

แหล่งที่มาของการฟอกเงินจะมีแหล่งใหญ่ๆ ด้วยกัน 10 แหล่งคือ

1. จากวงการเมือง

การเมืองเป็นที่มาของผลประโยชน์ระดับชาติซึ่งจะมีผลประโยชน์ที่มีใช้ตัวเงินรวมทั้งเงินที่ได้มาโดยไม่สุจริตเข้ามาเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นเงินและผลประโยชน์ที่ได้มาทางการเมืองโดยไม่สุจริตจึงเป็นแหล่งสำคัญสำหรับการฟอกเงิน

2. เงินที่ได้จากการฉ้อโกงประชาชน

บุคคลหรือนิติบุคคลบางรายมีวิธีหาเงิน โดยไม่ชอบหลายวิธี เช่น การเล่นเกมแชร์ลูกโซ่ หรือวิธีการหลอกลวงให้มาร่วมลงทุนเพื่อหวังกำไรที่เป็นไปได้หรือเก็งกำไรจากการเล่นหุ้นของสถาบันการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. เงินจากวงการพนัน

วงการพนันต่างๆ ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายมีเงินเดินสะพัดมากมาย แหล่งนี้จึงเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดเงินเป็นจำนวนมาก เงินที่ได้จากวงการพนันเป็นเงินที่จะต้องนำเงินไปฟอกเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเงินจากแหล่งนี้ผิดกฎหมายทั้งหมดเพียงแต่ไม่ต้องการเปิดเผยว่ามีจำนวนเท่าไร

4. เงินจากการค้ายาเสพติด

แหล่งเงินจากการค้ายาเสพติดเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดถือเป็นเงินที่สกปรกที่สุด และมีจำนวนเพิ่มขึ้นตลอดเวลาซึ่งเป็นปัญหาที่ทั่วโลกกำลังประสบ

5. เงินสินบน

คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการรับสินบน หรือการรับสินบนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องในความรู้สึกของคนทั่วไปถึงแม้ว่าการรับสินบนนั้นจะถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม เช่น รายได้จากสินบนนำจับหรือสินน้ำใจที่ได้จากการทำอะไรให้แล้วมีค่าตอบแทน ดังนั้นจึงมีการนำเงินสินบนมาฟอกเช่นเดียวกัน

6. เงินจากบริษัท

บริษัทขนาดใหญ่ ที่มีรายได้เป็นจำนวนมากเช่น บริษัทน้ำมัน บริษัทแร่และทรัพยากรธรรมชาติเป็นบริษัทที่ถูกกฎหมายแต่ไปตั้งอยู่ในประเทศที่ไม่มีความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจ เช่นประเทศแถบละตินอเมริกาหรือประเทศที่ด้อยพัฒนาในแอฟริกาบางประเทศจึงมีการนำเงินที่ได้จากประเทศเหล่านี้ไปไว้ยังแหล่งอื่นเพื่อปิดบังที่มาและจำนวนเงิน

7. เงินส่วนตัวที่ต้องปกปิด

เป็นเงินที่ต้องนำมาฟอกด้วยเหตุผลส่วนตัว เช่น เงินมรดกซึ่งจะกันไว้เพื่อไม่ให้ญาติพี่น้องรับรู้ หรือเงินที่กันไว้เพื่อสร้างฐานอำนาจหรือผลประโยชน์ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือคนกลุ่มใดโดยเฉพาะ

8. เงินจากกลุ่มเศรษฐกิจ

เป็นเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย เช่น เงินที่ได้มาจากการรับสัมปทานได้แก่ การได้สัมปทานผูกขาดหรือการได้สัมปทานในบางเรื่องที่ไม่ถูกต้องอันหมายถึงเงินที่บุคคลเหล่านี้รับหรือจ่ายไปอย่างผิดกฎหมายจากสัมปทาน

9. เงินจากรัฐ

เงินที่รัฐหรือประเทศต่างๆ เป็นเจ้าของนำไปเก็บไว้เพื่อเอาไปทำการอื่นต่อไปโดยไม่อยากให้ใครรู้ที่มาและที่ไปของจำนวนเงิน เช่น เงินค่าน้ำมัน เงินรายการลับ เงินค่าสัมปทานต่างๆ เป็นต้น

10. เงินนอกระบบอื่นๆ

หมายถึงเงินที่ได้มาจากทางอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว

สถานที่สำหรับฟอกเงิน

แหล่งที่มาของการฟอกเงินมีด้วยกันหลายทางดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงก่อให้เกิดสถานที่สำหรับการฟอกเงินเพื่อสนองวัตถุประสงค์และความต้องการการฟอกเงิน ดังนั้นสถานที่

ระดับโลกสำหรับการฟอกเงินจึงเกิดขึ้นตามแหล่งต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งรวบรวมปรากฏ 10 แหล่งคือ

1. ธนาคารประเทศสวิตเซอร์แลนด์

เนื่องจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้าอย่างเข้มงวด แต่ทั้งนี้ถ้าธนาคารสวิสเห็นว่าการร้องขอจากรัฐบาลแหล่งที่มาของเงินที่ไม่ชอบมาพากลก็จะเปิดเผยที่มาของเงินเช่นกัน

2. สถาบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียน

ประเทศหมู่เกาะเหล่านี้ทั้งที่เคยเป็นและเป็นอาณานิคมของประเทศทางยุโรป ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และสเปน มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักแต่เนื่องจากระยะหลังผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำขายไม่ได้ราคา รวมทั้งเป็นสถานที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งเงินที่ใหญ่ที่สุดของโลก คือสหรัฐอเมริกา จึงเปลี่ยนมาเป็นแหล่งบริการฟอกเงิน โดยสภาพภูมิศาสตร์การเมืองแล้วถือว่าเป็นสมาคมสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาทำให้ประเทศเกาะเล็กเกาะน้อยเหล่านี้กลายเป็นสถานที่เอื้ออำนวยกับธุรกิจผิดกฎหมาย หรือกลายเป็นทางผ่านสำหรับส่งยาเสพติดไปยังสหรัฐอเมริกา รวมถึงการให้บริการทางธนาคารสำหรับการฟอกเงินหรือซ่อนเงินผิดกฎหมาย บางกรณีก็เป็นแหล่งท่องเที่ยว ขายบริการ เป็นเกาะสำราญมีคาสิโนและโรงแรม นับเป็นธุรกิจที่เอื้ออำนวยต่อการฟอกเงินอย่างหนึ่ง ประเทศในแถบแคริบเบียนต่างก็เลือกวิธีการของตัวเองอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าว เกาะที่ขายบริการทางธนาคารก็จะมีกฎหมายความลับทางด้านธนาคารและธุรกิจให้แก่ลูกค้าอย่างเคร่งครัด มีการเปิดเสรีทางการเงินที่สามารถจะโอนไปที่ไหนใดในโลกก็ได้ด้วยระบบโทรคมนาคมที่ดี ทั้งโทรศัพท์ และแฟกซ์ หรือสนามบินที่สามารถเดินทางไปยังสหรัฐอเมริกาและยุโรปได้อย่างสะดวก ดังเช่น บาฮามาส ซึ่งกระทรวงการคลังของประเทศนี้วางนโยบายส่งเสริมการลงทุนทุกรูปแบบ รวมทั้งการให้โอกาสที่จะบริการทางการเงินเป็นการขายบริการ แต่ว่าการเปิดโอกาสให้ลงทุนทุกรูปแบบนี้ด้านหนึ่งคือการขายบริการให้แก่ผู้ที่ต้องการจะซ่อนเงินและฟอกเงิน เพราะฉะนั้นที่บาฮามาสสามารถที่จะซื้อบริษัทด้วยเงินเพียง 100 เหรียญสหรัฐ และได้เป็นเจ้าของภายในไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยทรัพย์สินของบริษัทไม่มีอะไรมากไปกว่าการมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทบางแห่งเท่านั้น แต่ประโยชน์ที่ได้รับในทันทีคือการได้เข้าไปควบคุมบัญชีเงินของบริษัทที่ซื้อทำให้สามารถที่จะโอนเงินไปที่ไหนก็ได้ในโลก

นอกจากนี้สถาบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียนยังมีแหล่งที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในการเป็นแหล่งของการฟอกเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็คือ Cayman Island ซึ่งมีสาขาธนาคารทั่วโลกมากกว่า 550 ธนาคาร ตั้งอยู่บนเกาะที่มีประชากรเพียง 32,000 คน มีสินทรัพย์รวมมากกว่า 400,000 ล้านดอลลาร์ และเป็นเกาะที่ไม่มีการเก็บภาษี ธนาคารที่ตั้งบนเกาะนี้มีการบริการ

ลูกค้าที่ค่อนข้างจะพิเศษ สะดวกรวดเร็วและเป็นความลับ ประชากรส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างในกิจการของบริษัทต่างชาติซึ่งเข้ามาตั้งธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้า การโอนเงิน และการท่องเที่ยว กรณีการฟอกเงินเป็นข่าวฮือฮากันทั่วโลกซึ่งเกี่ยวพันกับหมู่เกาะนี้คือ กรณีของ “อิหร่านคอนทราสต์” ซึ่งพันโทโอลิเวอร์ นอร์ธ นายทหารของสหรัฐอเมริกาเข้าไปพัวพันในการลักลอบค้าอาวุธกับรัฐบาลอิหร่าน แล้วนำเงินไปช่วยฝ่ายกบฏคอนทราสต์ในประเทศนิการากัว โดยพันโทนอร์ธได้จัดตั้งบริษัทขึ้นมาบังหน้าบนเกาะเคย์แมน แล้วดำเนินการ โอนเงิน โยกย้ายจากการขายอาวุธ ไปยังกลุ่มคอนทราสต์ เรื่องดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความสะดวกง่ายดาย และรวดเร็วในการฟอกเงินโดยอาศัยสถานที่ที่เอื้ออำนวยในธุรกิจการ โอนเงินข้ามชาติ แต่ต่อมาเกาะเคย์แมนก็ต้องผ่านกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงิน แต่เชื่อว่ายังมีการยื้อยุดในทางปฏิบัติตามกฎหมาย

3. ประเทศเล็กๆ ในยุโรปที่ไม่มีรายได้หลักที่แน่นอน

การฟอกเงินของประเทศแถบนี้บางครั้งกฎหมายเพียงแต่ปิดบังแหล่งที่มาและผู้ฝาก และจำนวนเงินเท่านั้น ไม่ได้เป็นการฟอกเงินอย่างจริงจัง แต่เป็นเพราะว่าประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กมากจนไม่สามารถหาทางสร้างเศรษฐกิจจากแหล่งเงินได้อื่นมาบำรุงประเทศได้อย่างพอเพียง จึงใช้วิธีการเป็นสถานที่ฟอกเงินจากแหล่งต่างๆ เช่น เงินจากการพนัน เงินรายได้จากบริษัทจดทะเบียนที่หนีภาษี เป็นต้น ประเทศต่างๆ เหล่านี้ได้แก่ โมนาโก โลปีเรีย เป็นต้น

4. ประเทศแถบศูนย์กลางการเงิน

ประเทศต่างๆ บริเวณศูนย์กลางการเงิน เช่น ในแปซิฟิกตอนใต้มีหมู่เกาะสำหรับบริการเงินที่ต้องการฟอกจากเอเชียและออสเตรเลีย ทางยุโรปมีเกาะเล็กๆ หลายแห่งที่อยู่นอกเกาะฝรั่งเศส หรืออังกฤษที่เรียกว่าเกาะไอร์แลนด์ค้อฟมันด์ เกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนบางเกาะหรือประเทศที่มีฐานะเป็นอิสระบางประเทศที่เดิมเป็นอาณานิคม เช่น ยิบเบลาตา มอลตา และประเทศตามหมู่เกาะใหญ่น้อยต่างๆ

5. บ่อนการพนันที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

แหล่งการพนันส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาตามแหล่งที่ไม่สามารถพัฒนาสถานที่นั้น ให้มีความเจริญทางเศรษฐกิจจากทางอื่น หรือเป็นสถานที่เคยมีเศรษฐกิจซบเซาเนื่องจากผู้คนมีความนิยมเปลี่ยนไปซึ่งแหล่งการพนันจะเป็นที่ล้างเงินให้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

6. ตลาดหุ้น

ตลาดหุ้นเป็นแหล่งที่เงินเปลี่ยนมือได้มากและผู้ลงทุนไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับผู้ซื้อหรือผู้ขาย เพราะหุ้นเป็นตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ช่วงที่หุ้นมีการค้าขายมากสามารถทำการฟอกเงิน โดยการซื้อขายหุ้นได้เป็น

จำนวนมหาศาลหรือตลาดหุ้นที่มีลักษณะการซื้อขายที่เก็งกำไรก็จะมีช่องทางให้เกิดการฟอกเงินได้เช่นกัน

7. การค้าขายที่ดิน

ที่ดินเป็นสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ ถึงแม้จะมีปริมาณมากและเป็นที่ยอมรับของสถาบันการเงินในประเทศที่ยังไม่ค่อยพัฒนา เพราะที่ดินเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องได้ และไม่สามารถขโมยได้ จึงมีการซื้อขายเปลี่ยนมือเป็นจำนวนมาก อีกทั้งราคาซื้อขายจะขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ซื้อและผู้ขายเป็นสำคัญ ดังนั้นวิธีที่ให้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยการซื้อขายที่ดินในราคามิตรภาพ หรือการให้ค่านายหน้าซื้อขายที่ดินก็เป็นกระบวนการฟอกเงินอันหนึ่งเช่นกัน

8. สินทรัพย์มีค่าทุกชนิด

แหล่งฟอกเงินแหล่งนี้ได้แก่สังหาริมทรัพย์มีค่า เช่น อัญมณีต่างๆ ซึ่งจะมีการซื้อขายให้แก่กัน ในราคามิตรภาพหรือการให้ด้วยสินน้ำใจ อันเป็นสาเหตุแห่งการคอร์รัปชันและเป็นที่มาของการฟอกเงินต่อไป

9. การเปลี่ยนเป็นเงินสกุลอื่นๆ

ปัจจุบันมีประเทศที่เปิดเสรีด้านการเงินมากขึ้น ทำให้การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นไปอย่างยากลำบาก ส่งผลให้การแลกเงินเพื่อส่งไปยังต่างประเทศทำได้ง่ายขึ้นและมีจำนวนมากว่าแต่ก่อน ประกอบกับการบริการสมัยใหม่ เช่น การใช้บัตรเครดิตเป็นเงินสดในอีกประเทศหนึ่งนับเป็นกลไกอีกวิธีหนึ่งของการฟอกเงิน

10. การฟอกเงิน โดยให้ผู้อื่นถือสินทรัพย์และรับเงินแทน

การมอบสินทรัพย์ให้ผู้ไว้วางใจซึ่งมิใช่ญาติพี่น้องดูแล โดยมีได้ทำนิติกรรมใดๆ ด้วยความไว้วางใจ เมื่อเจ้าของทรัพย์เสียชีวิตลงอย่างกะทันหันและมิได้กระทำการใดๆ ไว้ล่วงหน้า เงินจำนวนนั้นจะถูกนำมาฟอกเงินให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องเป็นของตนเองต่อไป

ปัจจุบันพบแหล่งฟอกเงินแห่งใหม่ คือแหล่งสถาบันและการเงินและธุรกิจในหมู่เกาะบริติช เวอร์จิน (British Virgin Island) ซึ่งเป็นของประเทศอังกฤษ มีประชากรทั้งหมดเพียง 6,000 กว่าคนเท่านั้น ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพก่อกวนเหล่า ทำประมง การท่องเที่ยว และการบริการด้านการเงินการธนาคาร มีธนาคารต่างประเทศเข้ามาตั้งสาขาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นหมู่เกาะบริติช เวอร์จินจึงเป็นแหล่งที่องค์กรอาชญากรรมต่างๆ นิยมเข้าไปใช้บริการทางการเงินเพื่อการฟอกเงินมากขึ้น

2.5 ความสำคัญของการฟอกเงินที่มีผลกระทบต่อธุรกิจประกันวินาศภัย

การประกอบอาชญากรรมในหลากหลายรูปแบบนั้น จะได้รับผลประโยชน์อันมีมูลค่ามหาศาล ทั้งในรูปของเงินสด และทรัพย์สินอื่นๆ ดังนั้น กลุ่มอาชญากรจึงมีความต้องการที่จะปกปิดการกระทำความผิดของตนเอง และนำผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมไม่ว่าเป็นเงินสด หรือทรัพย์สินต่างๆ ที่ได้รับ หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งถือว่าเป็นการได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไปทำการเปลี่ยนแปลงแปรสภาพให้กลายเป็นเงิน หรือทรัพย์สิน ที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อนำผลประโยชน์ เงิน หรือทรัพย์สินที่แปรสภาพแล้วมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์กับกลุ่มอาชญากร ไม่ว่าจะใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่าย หรือหล่อเลี้ยงอาชญากรรมเพื่อให้เติบโตขึ้น อันมีผลประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น เป็นผลให้เกิดความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

เมื่อพิจารณาทั้งในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ประเทศไทยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ออกมาใช้บังคับ อันเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการปราบปรามอาชญากรรม โดยจัดการกับทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีให้เงิน หรือทรัพย์สินดังกล่าวที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายถูกเปลี่ยนแปลงแปรสภาพ หรือแปลงให้เป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า “การฟอกเงิน” ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาการฟอกเงินเป็นปัญหาสากล หรือ internationalize ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีการบัญญัติให้มีมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ

1. หน้าที่ในการรู้จักลูกค้าของตน (Know Your Customer) หรือหน้าที่ในการให้ลูกค้าแสดงตน (Customer Identification) สถาบันการเงินควรใช้มาตรการที่สมเหตุสมผลในการได้มาซึ่งข้อมูลแท้จริงเกี่ยวกับลูกค้า ให้ลูกค้าแสดงตน โดยตรวจสอบเอกสารราชการที่บ่งชี้เฉพาะบุคคลที่เหมาะสม เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทาง รวมทั้งบันทึกข้อมูลของลูกค้า กรณีนิติบุคคล บริษัทประกันวินาศภัย ควรพิสูจน์การมีอยู่และโครงสร้างของลูกค้าจากทะเบียนสาธารณะ เช่น หนังสือรับรองแสดงการจดทะเบียน หรือหนังสือบริคณห์สนธิ เป็นต้น สำหรับกรณีตัวแทนให้ตรวจสอบจากเอกสารการมอบอำนาจให้ถูกต้อง⁷ที่สำคัญอีกประการ คือ พึงหลีกเลี่ยงไม่ให้ชื่อหรือให้ชื่อปลอมในการทำสัญญาประกันวินาศภัย หรือไม่สามารถระบุผู้รับประโยชน์ที่แท้จริงได้

⁷ FATF. (2001). *FATF's 40 Recommendation*. U.S.A. page 1-25.

2. หน้าที่ในการตรวจตรา (Duty of Vigilance) หรือการตรวจสอบธุรกรรมบางประเภทเป็นพิเศษ (Special surveillance of certain transactions) บริษัทประกันวินาศภัยมีหน้าที่เฝ้าตรวจสอบธุรกรรมบางประเภทเป็นพิเศษ แม้จะไม่ปรากฏชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ซึ่งได้แก่

2.1 ธุรกรรมมูลค่าสูง (เกินกว่าจำนวนที่ระบุ ซึ่งแล้วแต่ แต่ละประเทศนั้นๆ จะกำหนด)

2.2 ธุรกรรมที่ประกอบด้วยพฤติกรรมแวดล้อมที่ผิดปกติ ซึ่งอาจพิจารณาจากลักษณะหรือชนิดของธุรกิจนั้นๆ รวมทั้งวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ทางธุรกิจและอาจรวมถึงบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยของลูกค้าด้วย

3. หน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูล (Reservation of records) ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลการแสดงตนของลูกค้า หรือข้อมูลธุรกรรม และรายงานธุรกรรม หลักการที่ใช้ในประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่จะกำหนดให้เก็บข้อมูลเป็นเวลา 5 ปี การเก็บรักษาข้อมูลเช่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งขุดในกรณีที่ต้องมีการสืบสวนเพื่อทราบเกี่ยวกับธุรกรรมและบุคคลที่อาจเกี่ยวข้อง กับอาชญากรรม การฟอกเงิน หรือในความผิดมูลฐาน นอกจากบริษัทประกันวินาศภัยมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการตรวจตราธุรกรรมที่น่าสงสัยเองแล้ว เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐก็จำเป็นต้องพึ่งพาข้อมูลเดียวกันในการสืบสวนและดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เช่น ตำรวจ หรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาล เป็นต้น

4. หน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยทั่วไป (Compliance with Law) บริษัทประกันวินาศภัยควรดำเนินธุรกิจตามวิถีทางที่ถูกต้อง โดยยึดหลักจรรยาบรรณ (High ethical standards) และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด และไม่พึ่งบริการใดๆ หากเห็นว่ามีเหตุผลทำให้เชื่อว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

5. หน้าที่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย (Co-operation with Law enforce agencies) แม้จะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการต้องรักษาความลับของลูกค้า แต่บริษัทประกันวินาศภัยควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน ควรใช้มาตรการที่เหมาะสมที่จะทำได้ตามกฎหมายในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6. หน้าที่ดำเนินการภายในองค์กรเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน (Internal programmers against Money Laundering) บริษัทประกันวินาศภัยควรกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ชัดเจน ซึ่งควรประกอบด้วยข้อพิจารณาในเรื่องการมอบหมายแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในระดับจัดการเพื่อดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance officers) ใน

แต่ละสาขา หรือสำนักงาน การฝึกอบรม (Training) เพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจที่ดี ในการต่อต้านการฟอกเงิน การรวมศูนย์ข้อมูล (Centralization of Information) ตลอดจนจนถึงการ ตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานและประสิทธิภาพของระบบ

จากบทบาทและหน้าที่ของบริษัทประกันวินาศภัยตามหลักการสากลข้างต้น หลักเกณฑ์ ประการหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันของบรรดาบริษัทประกันวินาศภัยทั้งหลายก็คือ การรักษา ความลับของลูกค้า โดยมีกฎหมายให้ความคุ้มครองอยู่ด้วย หรือ สามารถทำได้แต่ก็ล่าช้าจนการ ตรวจสอบข้อมูลมิได้ ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด เนื่องจากเงินได้จากการประกอบอาชญากรรม เหล่านั้นถูกโยกย้ายไปที่อื่นหมดแล้ว จากความไม่เท่าเทียมกันของกฎหมายในแต่ละประเทศนี้เองที่ ทำให้บริษัทประกันวินาศภัยตกเป็นเหยื่อของการกระทำที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ด้วยเหตุนี้บรรดาประเทศที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจึง ได้พยายามหามาตรการทางกฎหมายเพื่อ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมา รวมทั้งได้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจึง ได้พยายามหามาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมา รวมทั้งได้เกิดความร่วมมือ ระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน โดยเฉพาะการกำหนดวิธีการเพื่อให้บริษัทประกันวินาศภัย มีส่วนดำเนินการร่วมด้วย เช่น การกำหนดให้ลูกค้าของบริษัทประกันวินาศภัยต้องแสดงตนที่ แท้จริง (Customer Identification) โดยไม่อนุญาตให้ใช้ชื่อปลอม นามแฝง หรือใช้รหัส หรือ กำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยต้องรายงานข้อมูลทางการเงินในจำนวนที่เกินกว่ากฎหมาย กำหนด เงินที่ผิดปกติหรือน่าสงสัย ต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น⁸

2.6 บทบาทของสถาบันการเงิน

กฎหมายที่จะทำให้มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสัมฤทธิ์ผล มิใช่เพียง ห้ามบุคคลที่เข้ามาช่วยเหลือโอนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายให้แก่อาชญากร โดย กำหนดว่าเป็นความผิดทางอาญา แต่ประการสำคัญที่จะทำให้กฎหมายสัมฤทธิ์ผลจริง คือ ต้อง กำหนดมาตรการติดตามเส้นทางการโอนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายให้ได้⁹

การริเริ่มระหว่างประเทศที่สำคัญในการดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าว เริ่มจากคำ แถลงการณ์เกี่ยวกับการป้องกันมิให้อาชญากรใช้ระบบธนาคารเพื่อการฟอกเงิน ปี ค.ศ. 1988 (1988 Statement on Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money Laundering) ของคณะกรรมการเกี่ยวกับระเบียบและการกำกับดูแลธนาคารแห่งบาเซิลหรือ

⁸ อรรถพร ลิขิตจิตตะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 77-78.

⁹ จิรนิติ หะวานนท์. (2542). *รวมบทความสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมศาสตร์. หน้า 45.

คณะกรรมการแห่งบาเซิล (Basis Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices-The Basis Committee) ซึ่งมุ่งหมายกระตุ้นให้ธนาคารต่างๆ รับผิดชอบต่อกันไม่ให้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการซ่อนเร้นหรือฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับยาเสพติด โดยผ่านสิ่งที่เรียกว่า “แถลงการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับหลักจรรยาบรรณ” (A general statement of ethical principles) ซึ่งต่อมา FATF ได้นำหลักการเดียวกันมาปรับปรุงเป็นข้อแนะนำ 40 ประการ ทั้งนี้ โดยการขยายการใช้ให้รวมถึงสถาบันการเงินอื่นซึ่งมิใช่ธนาคาร (Non-bank institutions)¹⁰ ด้วย

2.6.1 หน้าที่ของสถาบันการเงิน

บทบาทของบริษัทประกันวินาศภัยและสถาบันการเงินอื่นๆ ถือเป็นหน่วยรบแนวหน้า (Frontier) ในการต่อสู้กับการฟอกเงิน เพราะต้องเผชิญกับอาชญากรซึ่งต้องการยึดครองและใช้สถาบันการเงินเหล่านี้เป็นเครื่องมือ หน้าที่ของสถาบันการเงินที่เป็นที่ยอมรับกันเป็นหลักสากลประกอบด้วย¹¹

2.6.1.1 หน้าที่ในการรู้จักลูกค้าของตน (Know Your Customer) หรือหน้าที่ในการให้ลูกค้าแสดงตน (Customer Identification) สถาบันการเงินควรใช้มาตรการที่สมเหตุสมผลในการได้มาซึ่งข้อมูลแท้จริงเกี่ยวกับตัวลูกค้า ให้ลูกค้าแสดงตนโดยตรวจสอบเอกสารราชการที่บ่งชี้เฉพาะบุคคลที่เหมาะสม เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทาง รวมทั้งบันทึกข้อมูลของลูกค้า ทั้งลูกค้าประจำและขาจร กรณีนิติบุคคล สถาบันการเงิน ควรพิสูจน์การมีอยู่และโครงสร้างของลูกค้าจากทะเบียนสาธารณะ เช่น หนังสือรับรองแสดงการจดทะเบียน หรือหนังสือบริคณห์สนธิ เป็นต้น สำหรับกรณีตัวแทน ให้ตรวจสอบจากเอกสารการมอบอำนาจให้ถูกต้อง¹² ที่สำคัญอีกประการ คือ พึงหลีกเลี่ยงไม่ให้บัญชีที่ไม่มีชื่อ หรือบัญชีปลอม หรือบัญชีที่ไม่สามารถระบุเจ้าของผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง

2.6.1.2 หน้าที่ในการตรวจตรา (Duty of Vigilance) หรือการตรวจสอบธุรกรรมบางประเภทเป็นพิเศษ (Special surveillance of certain transactions) สถาบันการเงินมีหน้าที่เฝ้าตรวจสอบธุรกรรมบางประเภทเป็นพิเศษ แม้จะไม่ปรากฏชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ซึ่งได้แก่

(1) ธุรกรรมมูลค่าสูง (เกินกว่าจำนวนที่ระบุ ซึ่งแล้วแต่แต่ประเทศนั้นๆ จะกำหนด)

¹⁰ FATF. (2001). *FATF's 40 Recommendations*. U.S.A. page 30.

¹¹ นิกร เกรีกุล. (2543). *การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมายและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. หน้า 47.

¹² FATF. (2001). *FATF's 40 Recommendations*. U.S.A. page 14.

(2) โครงการที่ประกอบด้วยพฤติกรรมแวดล้อมที่ผิดปกติ ซึ่งอาจพิจารณาจากลักษณะหรือชนิดของธุรกิจนั้นๆ รวมทั้งวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ทางธุรกิจและอาจรวมตลอดถึงบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยของลูกค้าด้วย

2.6.1.3 หน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูล (Reservation of records) ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลการแสดงผลของลูกค้ำ หรือข้อมูลธุรกรรม และรายงานธุรกรรม หลักการที่ใช้ในประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่จะกำหนดให้เก็บข้อมูลเป็นเวลา 5 ปี การเก็บรักษาข้อมูลเช่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งวดในกรณีที่ต้องมีการสืบสวนเพื่อทราบเกี่ยวกับธุรกรรมและบุคคลที่อาจเกี่ยวข้อง กับอาชญากรรม การฟอกเงิน หรือในความผิดมูลฐาน นอกจากสถาบันการเงินมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการตรวจตรา ธุรกรรมที่น่าสงสัยเองแล้ว เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐก็จำเป็นต้องพึ่งพาข้อมูลเดียวกันในการสืบสวนและดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เช่น ตำรวจ หรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาล เป็นต้น

2.6.1.4 หน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยทั่วไป (Compliance with Laws) ธนาคารและสถาบันการเงินควรดำเนินธุรกิจตามวิถีทางที่ถูกต้อง โดยยึดหลักจรรยาบรรณ (High ethical standards) และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด และไม่พึงบริการใดๆ หากเห็นว่ามีเหตุผลทำให้เชื่อว่า ธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

2.6.1.5 หน้าที่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย (Co-operation with Law enforce agencies) แม้จะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการต้องรักษาความลับของลูกค้ำ แต่ธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ ควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน ควรใช้มาตรการที่เหมาะสมที่จะทำได้ตามกฎหมายในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.6.1.6 หน้าที่ดำเนินการภายในองค์กรเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน (Internal programmers against Money Laundering) ธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ ควรกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ชัดเจน ซึ่งควรประกอบด้วยข้อพิจารณาในเรื่องการมอบหมายแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในระดับจัดการเพื่อดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance officers) ในแต่ละสาขา หรือสำนักงาน การฝึกอบรม (Training) เพื่อส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจที่ดีในการต่อต้านการฟอกเงิน การรวมศูนย์ข้อมูล (Centralization of Information) ตลอดจนถึงการตรวจสอบภายใน (Internal Auditing) เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานและประสิทธิภาพของระบบ

จากบทบาทและหน้าที่ของสถาบันการเงินตามหลักการสากลข้างต้น หลักเกณฑ์ประการหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันของบรรดาสถาบันการเงินทั้งหลายก็คือ การรักษาความลับ

ของลูกค้า โดยมีกฎหมายให้ความคุ้มครองอยู่ด้วย หรือ สามารถทำได้แต่ก็ล่าช้าจนการตรวจสอบข้อมูลมิได้ ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด เนื่องจากเงินได้จากการประกอบอาชญากรรมเหล่านั้น ถูกโยกย้ายไปที่อื่นหมดแล้ว จากความไม่เท่าเทียมกันของกฎหมายในแต่ละประเทศนี้เองที่ทำให้สถาบันการเงินตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเสมอมา ด้วยเหตุนี้บรรดาประเทศที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจึงได้พยายามหามาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมารวมทั้งได้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน โดยเฉพาะการกำหนดวิธีการเพื่อให้สถาบันการเงินมีส่วนดำเนินการร่วมด้วย เช่น การกำหนดให้ลูกค้าของธนาคารหรือสถาบันการเงินต้องแสดงตนที่แท้จริง (Customer Identification) โดยไม่อนุญาตให้ใช้ชื่อปลอม นามแฝง หรือใช้รหัส หรือกำหนดให้สถาบันการเงินต้องรายงานข้อมูลทางการเงินในจำนวนที่เกินกว่ากฎหมายกำหนด เงินที่ผิดปกติหรือน่าสงสัย ต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น¹³

โดยที่วัตถุประสงค์เบื้องต้นที่ให้รายงานและแสดงตนก็เพื่อให้ปรากฏ “ร่องรอยทางกระดาษ” ที่สำคัญ นอกจากจะทราบชื่อที่อยู่ อาชีพการทำงานแล้ว ยังพิสูจน์ทราบถึงแหล่งที่มาของเงินจำนวนมากมายที่นำมาใช้ทำธุรกรรม นอกจากนี้ยังทราบถึงความเคลื่อนไหวของกระแสเงินตราภายในประเทศหรือเงินตราที่นำเข้าหรือส่งออกนอกประเทศ หรือที่ฝากไว้ในสถาบันการเงินต่างๆ การทราบข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่บรรลुวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้¹⁴

(1) ช่วยให้การสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นไปได้ง่ายขึ้น โดยไม่ต้องขอข้อมูลจากบัญชีลับของธนาคาร

(2) ช่วยให้นักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐมีทางเลือกที่จะบังคับใช้กฎหมายได้ครอบคลุมมากขึ้น กล่าวคือ อาจบังคับใช้ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หากเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายนี้ แต่ถ้าไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายนี้ก็อาจใช้กฎหมายภาษีอากร หากภายหลังตรวจพบว่าการเพิกเฉยไม่ยื่นรายการเสียภาษีให้ถูกต้อง ซึ่งการเพิกถอนรายงานนี้ก็จะมีความผิดทางอาญาด้วยเช่นกัน ถือเป็น การคิดอาวูชขึ้นใหม่ให้กับเจ้าหน้าที่ปราบปราม

(3) ช่วยให้นักงานเจ้าหน้าที่ตั้งข้อสังเกตได้โดยง่ายว่าผู้มีหน้าที่ต้องรายงานและแสดงตนตามกฎหมายนี้แต่กลับเพิกเฉยไม่รายงานนั้น น่าจะมีพิรุณว่ามีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินหรือมีการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งจะได้ทำการสืบสวนสอบสวนต่อไป

¹³ วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2542). *บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงิน กับการฟอกเงิน*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. หน้า 113-114.

¹⁴ อรรถณพ ลิขิตจิตถะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 45.

(4) เป็นการป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะถ้าไม่รายงานและแสดงตน หรือรายงานเท็จก็จะต้องรับโทษทางอาญาซึ่งจะไม่คุ้มกับการเสี่ยง

(5) เพื่อให้ทราบการไหลเวียนของเงินตราที่ใช้ทำธุรกรรมเป็นไปตามกลไกของตลาดอย่างอิสระซึ่งสามารถตรวจสอบได้

2.6.2 การรายงานธุรกรรมของบริษัทประกันวินาศภัย¹⁵

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13 บัญญัติว่า “เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อ สำนักงานเมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- 1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือ
- 3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็ นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2)

หรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องหรือ อาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือ ยกเลิก ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับ ธุรกรรมที่สถาบันการเงินได้รายงานแล้วให้สถาบันการเงินรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานทราบโดยไม่ชักช้า

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดว่า เมื่อมีการนำธุรกรรมกับสถาบันการเงินให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อปรากฏว่า ธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- 1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป
- 2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป

ดังนั้น เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน เช่น การฝากเงิน การถอนเงิน การโอนเงินสด การซื้อตราสารการเงินด้วยเงินสด เช่น นำเงินสดมาซื้อ เช็ค ดรอปต์ การจ่ายเงินสดเพื่อชำระหนี้ และปรากฏว่าธุรกรรมนั้นมีการใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปหรือในกรณีที่เป็ นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ไม่ว่าจะเป็ นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ สองล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้น

¹⁵ สีหนาท ประยูรรัตน์. (2542). คำอธิบายกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศที่ออกตามความใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร:วินเนอร์ เอเชีย เทค. หน้า 74-79.

ขึ้นไป หรือไม่ก็ตาม สถาบันการเงินจะต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จึงพอสรุปได้ว่า หากมีลูกค้ามาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินดังนี้

1) ลูกค้านำเงินสดมาจำนวนสามล้านบาท เพื่อมาฝากธนาคารในบัญชีเงินฝากของบุคคลคนเดียวกัน โดยแยกเงินสดเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งล้านห้าแสนบาท ส่วนที่สอง จำนวนหนึ่งล้านห้าแสนบาท กรณีดังกล่าว ก็ไม่ต้องรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสด เพราะได้กระทำโดยหลีกเลี่ยงที่จะไม่ต้องถูกรายงานเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสด ในการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้นจะต้องรายงานธุรกรรมทั้งสองรายการ

2) ลูกค้านำเงินสดมาจำนวนสามล้านบาท เพื่อนำมาซื้อแคชเชียร์เช็ค จำนวนสองฉบับ ฉบับแรกจำนวนสองล้านบาท และอีกฉบับจำนวนหนึ่งล้านบาทเพื่อส่งจ่ายให้บุคคลสองคนก็ให้รายงานเฉพาะธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนสองล้านบาทมาซื้อแคชเชียร์เช็ค แต่แคชเชียร์เช็คอีกฉบับที่นำเงินสดจำนวนหนึ่งล้านบาทมาซื้อไม่ต้องรายงาน เพราะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนไม่เกินสองล้านบาท

3) ลูกค้ามาถอนเงินจำนวนสามล้านบาท โดยถอนเงินแล้ว ได้นำเงินสดจำนวนสองล้านบาทเข้าบัญชีเงินฝากให้นาย ก. และเงินสดอีกหนึ่งล้านบาทได้นำเข้าบัญชีเงินฝากของ นาย ข. ดังนี้ ให้รายงานการทำธุรกรรมการถอนเงินจำนวนสามล้านบาท และรายงานการทำธุรกรรมการฝากเงินเข้าบัญชียาย ก. จำนวนสองล้านบาท สำหรับธุรกรรมการฝากเงินเข้าบัญชียาย ข. ไม่ต้องรายงานเพราะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนไม่เกินสองล้านบาท

4) ลูกค้าได้จดทะเบียนจำนวนที่ดินเป็นเงินจำนวนห้าล้านบาทหรือมากกว่าห้าล้านบาทเพื่อเป็นหลักประกันการกู้เงินจากธนาคาร ธนาคารต้องรายงานการทำธุรกรรม หากไม่ถึงห้าล้านบาทไม่ต้องรายงาน

จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องรายงานการทำธุรกรรมของลูกค้าทุกเรื่องที่มีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน แต่จะรายงานเฉพาะการทำธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นและในขณะเดียวกันหากมีการทำธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดสถาบันการเงินก็ต้องมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมนั้นๆ ทุกเรื่องทุกรายการ โดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดข้อยกเว้นบางประการมิให้สถาบันการเงินต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปหรือไม่ก็ตามกล่าวคือ

1) ชุกรกรรมที่พระมหากษัตริย์ พระบรมราชินี รัชทายาท หรือพระบรมวงศ์ ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปจนถึงชั้นเจ้าฟ้า เป็นคู่กรณี

2) ชุกรกรรมที่รัฐบาล ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐเป็นคู่กรณี

3) ชุกรกรรมที่มูลนิธิดังต่อไปนี้เป็นคู่กรณี

(ก) มูลนิธิชัยพัฒนา

(ข) มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

(ค) มูลนิธิสายใจไทย

4) ชุกรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ที่ทำกับสถาบันการเงินวันแต่

(ก) ชุกรกรรมที่เป็นการโอนเงินในประเทศโดยใช้บริการบาทเนตตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริการบาทเนตหรือที่เป็นการโอนเงินข้ามประเทศระหว่างธนาคารโดยใช้บริการของ Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication, Limited Liability Co-operative Society (S.W.I.F.T.s.c.)

(ข) ชุกรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นเรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป รวมทั้งแพด้วย

(ค) ชุกรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นยานพาหนะ เครื่องมือ หรือเครื่องจักรกลอื่นใด

5) การทำสัญญาประกันวินาศภัย เว้นแต่การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัยที่คาดว่าจะต้องจ่ายตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป

6) การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมประเภท โอนเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือการได้มาโดยการครอบครองหรือโดยอายุความตามมาตรา 1382 หรือมาตรา 1401 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แนวทางการปฏิบัติโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรม

ตามคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรม สำหรับสถาบันการเงิน และผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดแนวทางในการรายงานธุรกรรมไว้ดังนี้

1. การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินที่มีนิติบุคคลเฉพาะกิจตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.

2542 ต้องแยกกันรายงาน โดยสถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมที่ถูกค้าทำกับสถาบันการเงินนั้นๆ และนิติบุคคลเฉพาะกิจเป็นนิติบุคคลต่างกัน

นิติบุคคลเฉพาะกิจ หมายถึงนิติบุคคลเฉพาะกิจตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ อัน ได้แก่ พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์

2. การรายงานธุรกรรมเงินสด ให้ยึดถือการบันทึกทางบัญชีของสถาบันการเงินที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ โดยรายงานธุรกรรมเงินสดเฉพาะกรณีที่มีการรับหรือจ่ายเป็นเงินสดเท่านั้น

การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด เช่น ฝากเงินสด ถอนเงินสด การซื้อตราสารการเงินด้วยเงินสด การขายตราสารการเงิน ซื้อเงินตราต่างประเทศ ขายเงินตราต่างประเทศ

3. กรณีธุรกรรมที่ต้องรายงานเป็นธุรกรรมที่กระทำโดย สถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจหากมีการทำธุรกรรมที่อยู่ในหลักเกณฑ์ต้องรายงาน ณ สถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจนั้นก็มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมตามกฎหมาย แต่หากสถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจเป็นผู้ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ ก็เป็นธุรกรรมที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงานตามความในกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตัวอย่างเช่น ธนาคารพาณิชย์นำเงินมาฝากยังธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นผู้รับทำธุรกรรม ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะต้องรายงานการทำธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ แต่ในทางตรงข้าม หากธนาคารอาคารสงเคราะห์นำเงินมาฝากยังธนาคารพาณิชย์โดยธนาคารพาณิชย์เป็นผู้รับทำธุรกรรม ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพราะเป็นธุรกรรมที่กระทำโดยธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจเป็นคู่กรณี

4. การรายงานธุรกรรมที่โดยปกติสถาบันการเงินไม่อาจจัดให้ผู้ทำธุรกรรมลงลายมือชื่อหรือบันทึกข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนได้ เช่น ผู้ทำธุรกรรมอยู่ต่างประเทศหรือธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงิน ในกรณีดังกล่าว สถาบันการเงินจะใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมรูปแบบอื่นที่มีข้อมูลแบบเดียวกันกับแบบ ปปง. โดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนก็ได้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดให้สถาบันการเงินสามารถออกแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของตนเองเพื่อใช้งาน และรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ตามรูปแบบการสร้างเพิ่มข้อมูลจากแบบรายงานของปปง. ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้ ซึ่งแต่ละสถาบันการเงินอาจสร้างแบบการรายงานของตนออกใช้ได้โดยไม่ต้องใช้

แบบ ปปง. ของสำนักงาน เพียงแต่แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สถาบันการเงินสร้างขึ้นใหม่นั้น ต้องมีข้อมูลครบถ้วนเป็นแบบเดียวกันกับแบบ ปปง. และได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานก่อนเท่านั้น ทั้งนี้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีความประสงค์ให้สถาบันการเงินเกิดความ สะดวก รวดเร็ว และความคล่องตัวในการรายงานการทำธุรกรรม

5. การเก็บรักษาเอกสารต้นฉบับนั้น ให้เก็บโดยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่นใดที่สามารถทำให้เห็นเป็นภาพเอกสารต้นฉบับได้

6. สถาบันการเงินจะต้องแจ้งผลสรุปการรายงานการทำธุรกรรมเป็นตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้มาให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ ทุกระยะ 6 เดือน โดยแจ้งเป็นหนังสือมายังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มาที่ info@amlo.go.th ตามแบบที่กำหนดไว้ สำหรับในแต่ละระยะเวลาของเดือนใดที่ไม่มีมีการทำธุรกรรมก็ให้แจ้งมาในสรุปผลการรายงานการทำธุรกรรมด้วย สถาบันการเงินใดที่ไม่ได้แจ้งสรุปผลการรายงานการทำธุรกรรมตามความในข้อนี้ จะถือว่าสถาบันการเงินนั้นไม่มีการทำธุรกรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ไม่มีมีการรายงานดังกล่าวเลย

การรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ตามคู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรม สำหรับสถาบันการเงิน และผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน ฉบับเดือนมกราคม 2544 ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดแนวทางในการรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ดังนี้

1. ในกรณีที่มีการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินและมีการใช้เงินสดเป็นปัจจัยในการชำระเงิน (ไม่ใช่การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดโดยตรง เช่นการฝาก หรือถอนเป็นเงินสด) ให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นหลัก โดยใช้แบบ ปปง. 1-02 หรือแบบ ปปง. 1-04-2 แล้วแต่กรณี

2. การรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่นที่ดิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สิ่งปลูกสร้าง ตึกกรมบ้านช่อง อนุสาวรีย์ สะพานเจดีย์ เป็นต้น ให้ถือวันที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเป็นวันที่ทำธุรกรรม เช่น วันจดทะเบียนจำนองที่ดิน ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงอสังหาริมทรัพย์บางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนสิทธิเป็นหลักประกันด้วย เช่น การจดทะเบียนจำนองเครื่องจักร เป็นต้น

สำหรับสังหาริมทรัพย์ประเภทอื่นๆ ที่ไม่ต้องจดทะเบียนสิทธิ ให้ถือวันที่ทำสัญญาจำนำหรือวันที่ทำสัญญาเปลี่ยนแปลงสิทธิในสังหาริมทรัพย์นั้นๆ เป็นวันที่ทำธุรกรรม

กรณีการไถ่ถอนการจำนอง ให้ใช้วันที่สถาบันการเงินทำนิติกรรมกับลูกค้าเกี่ยวกับการไถ่ถอนตามสัญญาจำนองเป็นวันที่ทำธุรกรรม ทั้งนี้ การรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว ให้ถือเอามูลค่าทรัพย์สินเป็นหลักในการรายงาน

3. กรณีที่ทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์หาค่าประเมินของสำนักงานที่ดินราคาประเมินของสถาบันการเงินมีความแตกต่างกันให้ใช้ราคาประเมินที่สูงกว่าเป็นเกณฑ์ในการพิจารณามูลค่าทรัพย์สินที่ต้องรายงาน แต่สำหรับสังหาริมทรัพย์ที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมให้ใช้ราคาประเมินของสถาบันการเงิน หรือมูลค่าของทรัพย์สิน ณ วันที่มีการบันทึกบัญชีเป็นเกณฑ์ในการรายงาน

4. สถาบันการเงินจะต้องรายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินเป็นคู่กรณีทั้งในฐานะผู้ซื้อหรือผู้ขายด้วย หรือในฐานะอื่นใดที่สถาบันการเงินเป็นคู่กรณีทุกครั้ง ทั้งนี้ให้หมายความรวมถึงการที่สถาบันการเงินจัดซื้อหรือขายหรือทำธุรกรรมกับสังหาริมทรัพย์อื่นๆ ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ต้องรายงานการทำธุรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ตัวอย่างเช่น

ก. ธนาคาร ก. ซื้อที่ดินจากนาย ข. ที่จังหวัดสุพรรณบุรี 1 แปลงราคาสิบล้านบาท เพื่อตั้งสาขาของธนาคาร ทำสัญญาซื้อขายกันที่สำนักงานที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี ในกรณีเช่นนี้ถือว่าธนาคาร ก. เป็นคู่กรณีในการทำธุรกรรมกับ นาย ข. ธนาคาร ก. จะต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงาน แต่สำนักงานที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรีไม่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทั้งนี้เพราะสำนักงานที่ดินได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 15

ข. ในกรณีที่ธนาคารซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์มูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป ไม่ว่าจะจ่ายเป็นเงินสดหรือเช็คธนาคารไม่ต้องรายงาน เว้นแต่มูลค่าเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไปหรือกว่านั้น

5. การทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นการเช่าอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ ให้ถือเอามูลค่าของทรัพย์สินที่เช่าเป็นเกณฑ์ในการรายงานและให้นับวันที่ทำสัญญาเช่าเป็นวันที่ทำธุรกรรม

ในกรณีที่เป็นการเช่าทรัพย์สินแต่เพียงบางส่วน ให้ถือเอามูลค่าของทรัพย์สินเฉพาะส่วนนั้นเป็นเกณฑ์ในการรายงาน เช่น การเช่าพื้นที่ในอาคาร ให้ถือเอามูลค่าของพื้นที่เฉพาะส่วนที่เช่าเป็นมูลค่าของทรัพย์สิน เป็นเกณฑ์ในการรายงาน

6. การรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินให้ถือหลักปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

6.1 กรณีทรัพย์สินที่ทำธุรกรรมที่มูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไป การพิจารณาวันที่ทำธุรกรรมตามข้อนี้ ให้ถือเอาแนวทางปฏิบัติตามข้อ 3 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

6.2 กรณีธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้กระทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันมีมูลค่าทรัพย์สินรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไป การพิจารณาวันที่ทำธุรกรรมตามข้อนี้ ให้ถือวันที่ทำสัญญาประธานกับสถาบันการเงิน เป็นวันที่ทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ทำสัญญากู้เงินจำนวนสิบล้านบาท โดยมีที่ดินสิบแปลงๆ ละ 1 ล้านบาทมาจดจำนองเป็นหลักประกัน เป็นการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เดียวคือการกู้เงินซึ่งกรณีดังกล่าว มีมูลค่าทรัพย์สินรวมกันตั้งแต่ห้าล้านบาท หรือกว่านั้นขึ้นไปต้องรายงาน โดยให้ถือเอาวันที่ทำสัญญากู้เงินซึ่งเป็นสัญญาประธานเป็นวันที่ทำธุรกรรม ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า การทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องรายงานอยู่แล้วด้วย หากทรัพย์สินนั้นไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องรายงานก็ไม่ต้องรายงาน

2.6.3 ประเภทของธุรกรรมที่ทำกับสถาบันการเงิน

ในการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินสามารถแยกออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ ธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยอธิบายได้ดังนี้

2.6.3.1 ธุรกรรมที่ใช้เงินสด

ธุรกรรมที่ใช้เงินสด หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการใดๆ กับสถาบันการเงินที่กระทำโดยเงินสด

เงินสด หมายความว่า ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย การทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด เช่น ฝากเงินสด ถอนเงินสด การซื้อตราสารการเงินด้วยเงินสด เช่น การทำเงินสดมาซื้อเช็ค ดราฟต์ การขายตราสารการเงิน ซื้อเงินตราต่างประเทศ ขายเงินตราต่างประเทศ

2.6.3.2 ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน

(1) ทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ เช่น ตราสารการเงิน ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นตราสาร หมายถึง กิจกรรมทางการเงินที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการใดๆ กับสถาบันการเงินที่กระทำโดยใช้ตราสารการเงิน ธุรกรรมที่เป็นสังหาริมทรัพย์ (ตราสารการเงิน) ได้แก่ ธุรกรรมที่เกี่ยวกับการซื้อหรือขาย ตราสารการเงินในตลาดเงินและตลาดทุน รวมถึงกิจการทางการเงินต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน การรับรอง อาวัล ตั๋วเงินต่างๆ
- 1.2 เช็ค เช่น เช็คส่วนบุคคล เช็คของขวัญ เช็คเดินทาง

- 1.3 คราฟต์
- 1.4 บัตรเงินฝาก
- 1.5 พันธบัตรต่างๆ
- 1.6 หลักทรัพย์ หน่วยลงทุน ตราสารอนุพันธ์
- 1.7 การให้สินเชื่อลักษณะต่างๆ เช่น เงินกู้ เงินเบิกเกินบัญชี L/C ธุรกิจเช่าซื้อ
- 1.8 การทำประกันชีวิต ประกันวินาศภัย

(2) ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์

ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น การซื้อ ขาย โอน จำนำประกัน ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการใดๆ กับสถาบันการเงินซึ่งใช้ทรัพย์สินประกอบการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการนั้น

ประเภทธุรกรรม เช่น การจำนอง การขายฝาก

ประเภททรัพย์สินที่ใช้ทำธุรกรรม เช่น ที่ดิน ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สิ่งปลูกสร้าง วัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรม เช่น ใช้ที่ดินเป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อ

(3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ธุรกรรมทุกประเภท โดยไม่คำนึงว่าจะเป็น ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปหรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปหรือไม่ก็ตาม

(4) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า

(4.1) ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไป จากการทำธุรกรรมในลักษณะ เดียวกันที่ทำอยู่ตามปกติ

(4.2) ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ ในเชิงเศรษฐกิจ

(4.3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตก อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ

(4.4) ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการชักชวน หรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมฯ ความผิดเกี่ยวกับการ ทุจริตฯ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียว หรือหลายครั้ง

นอกจากสถาบันการเงิน ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมด้วย เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เงินทุนมากที่สุด

ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนจะทราบข้อมูลแหล่งที่มาของเงินที่ใช้ในการลงทุนอย่างดีที่สุด เนื่องจากต้องใช้เป็นข้อมูลในเชิงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ รวมถึงการวางแผนดำเนินงานและค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้กับลูกค้า ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนจะมีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ดูแลธุรกิจประเภทต่างๆ ซึ่งทำให้สามารถทราบถึงสิ่งผิดปกติเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการลงทุนที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงิน จึงมีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในกรณีดังต่อไปนี้

1. ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการทำธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ
2. เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และ
3. ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่ได้รายงานไปแล้ว

กรณีสถาบันการเงิน มีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงานเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเงินสดตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

แต่ในกรณีของผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนนี้ มีหน้าที่รายงานต่อสำนักงานเฉพาะกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการทำธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเท่านั้น

ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนนี้ เมื่อได้รายงานการทำธุรกรรมไปแล้วและต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันข้อเท็จจริง เช่นมีข้อมูลเพิ่มเติมว่าเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับการฟอกเงินผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวก็จะต้องรายงานการยืนยัน

ข้อเท็จจริงนั้น โดยไม่ชักช้า หรือในทางตรงกันข้ามถ้ามีข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีได้เป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ก็จะต้องรายงานเพื่อยกเลิกข้อเท็จจริงที่ได้รายงานไปแล้วโดยไม่ชักช้าเช่นกันตาม มาตรา 16 วรรคท้าย ความในวรรคท้ายของมาตรา 16 นี้มีความหมายเช่นเดียวกันกับข้อความใน วรรคท้ายของมาตรา 13 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่ เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายทุนนี้ หมายความว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงการกระทำในลักษณะเช่นใด แต่ตามความหมายของ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้พอที่จะ เทียบเคียงได้ว่า การให้คำแนะนำแก่ประชาชน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมเกี่ยวกับคุณค่าของ หลักทรัพย์ใดๆ เป็นทางคำปกติทั้งนี้โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการ ให้คำแนะนำแก่ประชาชนในลักษณะที่คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศ กำหนด

จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำ ธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนนี้ อาจจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ในการทำธุรกรรมที่ เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน เช่น บุคคลทั่วไป กลุ่มบุคคล สำนักงานบริษัทที่ ปรึกษากฎหมาย หรือธนาคารให้คำปรึกษาทางด้านวานิชธนกิจ ฯลฯ (บริการทางด้านการวานิชธน กิจของธนาคาร เป็นบริการที่ธนาคารให้คำปรึกษาแนะนำการลงทุนและการเงินแก่โครงการธุรกิจ ขนาดใหญ่ทั้งภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของ โครงการและจัดทำรูปแบบข้อเสนอการลงทุน)

นอกจากนี้ยังมีบริษัทที่ปรึกษาที่จดทะเบียนกับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาสำนักงาน เศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง อีกหน่วยงานหนึ่งที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุน โดยจัดตั้ง เป็นบริษัทที่ปรึกษาเพื่อให้บริการที่ปรึกษาโดยใช้ความรู้ทางวิชาการสาขาต่างๆ อาทิเช่น วิศวกรรม สถาปัตยกรรม เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ ที่ ปรึกษา คือ ผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งอาจเป็นบุคคลคนเดียว ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ต้องมี จรรยาบรรณวิชาชีพอย่างสูง และมีความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์ และความรู้ความสามารถ เพียงพอในการปฏิบัติงาน ให้บริการที่ปรึกษาโดยใช้ความรู้ทางวิชาการต่างๆ เช่น วิศวกรรม สถาปัตยกรรม เศรษฐศาสตร์ สังคม และการเมือง ทั้งนี้ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ของโครงการลงทุนทั้งด้านเทคนิค เศรษฐกิจ การเงิน และสิ่งแวดล้อม การศึกษาสำรวจและ ออกแบบในรายละเอียดทางด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งงานด้านการวางแผนและ

ควบคุมการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่และซับซ้อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานหลายๆ ด้านโดยจำเป็นต้องใช้วิศวกรที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ความสามารถในงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางเทคนิค วิศวกรรม เศรษฐศาสตร์การเงินและการบริหารเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เพื่อหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ว่าจ้าง รายได้ของที่ปรึกษาจะต้องมาจากค่าบริการที่ได้รับจากผู้ว่าจ้างที่ปรึกษาทางเดียวเท่านั้น โดยไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทางการเงิน การค้าการผลิตหรือการรับเหมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการตัดสินใจจนทำให้สูญเสียความมีอิสระและการวางตัวเป็นกลางในงานให้บริการงานที่ปรึกษา¹⁶

อย่างไรก็ดีตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดยกเว้นผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนไม่ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในกฎหมาย เช่นเดียวกับสถาบันการเงินตามมาตรา 13

2.6.4 การแสดงตนของลูกค้า

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 20 บัญญัติว่า ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎหมาย เว้นแต่ลูกค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว การแสดงตนตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด¹⁷

สถาบันการเงินมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามมาตรา 13 เพื่อทราบว่าลูกค้าเป็นใคร อยู่ที่ใด และประกอบอาชีพอะไร มีสถานที่ทำงานอยู่ที่ไหน มีสถานที่ในการติดต่อได้สะดวกที่ใด รวมทั้งข้อมูลอื่นเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ลูกค้าจะต้องแสดงชื่อ ที่อยู่ อาชีพ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เป็นความจริง จะใช้ชื่อปลอม ชื่อผู้อื่น หรือข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริงไม่ได้ โดยสถาบันการเงินอาจตรวจสอบได้จากเอกสารหลักฐาน เช่น บัตรประจำตัวประชาชนของตน เว้นแต่ลูกค้าของสถาบันการเงินนั้นจะได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว หมายความว่า สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งที่มีการทำธุรกรรม หากสถาบันการเงินนั้นจัดให้ลูกค้าได้มีการแสดงตนไว้แล้ว เช่น นาย ก. ลูกค้ามาขอเปิดบัญชีกับธนาคาร ในเบื้องต้นธนาคารจะให้ลูกค้าแจ้ง

¹⁶สำนักงานการเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2542). รายงานเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพอื่นในกฎหมายฟอกเงิน. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <http://www.fpo.mof.go.th/other2/other2/him>.

¹⁷ สีสหนาท ประยูรรัตน์. (2543) คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยการตรวจสอบข้อเท็จจริงลูกค้า. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพลส. หน้า 13-18.

ชื่อและนามสกุล เลขประจำตัวบุคคล ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์ สถานที่สะดวกในการติดต่อ และหมายเลขโทรศัพท์ต่อมา นาย ก. มาติดต่อธนาคารเพื่อฝากเงินอีกจะก็ครั้งก็ตาม กรณีเช่นนี้ ธนาคารไม่ต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนเพราะเหตุที่ลูกค้าได้แสดงตนและได้ให้ข้อมูลกับธนาคารไว้แล้ว ธนาคารมีหน้าที่จัดให้ลูกค้าแสดงตนเฉพาะการทำธุรกรรมครั้งแรกเท่านั้น โดยเป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดว่า ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้ง ก่อนการทำธุรกรรมตามมาตรา 13 เว้นแต่ลูกค้าแสดงตนไว้ก่อนแล้ว

ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน ได้กำหนดวิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงินไว้ ดังนี้

1. การแสดงตนของลูกค้าซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา อย่างน้อยต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้

1.1 ชื่อและนามสกุล

1.2 เลขประจำตัวประชาชน หรือเลขหนังสือเดินทางในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว

1.3 ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน หรือถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยในกรณีที่เป็นคนต่างด้าว

1.4 วันเดือนปีเกิด

1.5 เพศ

1.6 สถานภาพ

1.7 สัญชาติ

1.8 หลักฐานสำคัญประจำตัวบุคคล ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หนังสือเดินทาง หรือเอกสารประจำตัวอื่นที่ออกโดยทางราชการ

1.9 อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์

1.10 สถานที่สะดวกในการติดต่อ และหมายเลขโทรศัพท์

1.11 ลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรม

ข้อมูลข้างต้นส่วนใหญ่จะปรากฏในบัตรประจำตัวประชาชนอยู่แล้ว ยกเว้น เพศ สถานภาพ สัญชาติ จะมีปรากฏในทะเบียนบ้าน คำว่า สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของบุคคลนั้น เช่น เป็นเจ้าบ้าน เป็นผู้อาศัย เป็นต้น

2. กรณีที่สถาบันการเงินสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตามข้อ 1. ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันการเงินอาจให้ลูกค้าแสดงตนด้วยการแสดงชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิด เลขประจำตัวประชาชน และลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรมก็ได้

ทั้งนี้เพราะสำนักงานสามารถตรวจสอบข้อมูลส่วนอื่นๆ ของลูกค้าสถาบันการเงิน นอกเหนือจากนี้ เช่น เพศ สัญชาติ ที่อยู่ได้จากฐานข้อมูลการทะเบียน สำนักงานทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้ ดังนั้นหากสถาบันการเงินสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ตรวจสอบจากข้อมูลการทะเบียน สำนักงานทะเบียนกลาง หรือตรวจสอบจากฐานข้อมูลกลางของสถาบันการเงินเอง (ถ้ามี) สถาบันการเงินอาจให้ลูกค้าแสดงตนเฉพาะชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิด เลขประจำตัวประชาชนและลายมือชื่อผู้ทำธุรกรรมก็ได้ ทั้งนี้ถ้าสำนักงานได้ทั้งชื่อ นามสกุล และเลขประจำตัวประชาชน จะสามารถยืนยันความถูกต้องได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพราะชื่อ-นามสกุล ของบุคคลในประเทศไทยมีซ้ำกันมาก

3. การแสดงตนของลูกค้าซึ่งเป็นนิติบุคคล อย่างน้อยต้องแสดงข้อมูลและหลักฐานดังต่อไปนี้

- 3.1 ชื่อนิติบุคคล
- 3.2 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี
- 3.3 สถานที่ตั้ง และหมายเลขโทรศัพท์
- 3.4 ประเภทการประกอบการ
- 3.5 หนังสือรับรองข้อความในทะเบียนที่นายทะเบียนออกให้ไม่เกินหนึ่ง เดือน
- 3.6 ตราประทับของนิติบุคคล (ถ้ามี)
- 3.7 บัตรประจำตัวผู้เสียภาษีอากร
- 3.8 ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคล

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ชื่อนิติบุคคล สถานที่ตั้ง ปรากฏอยู่ที่หนังสือรับรองนิติบุคคล เลขประจำตัวผู้เสียภาษี ประเภทการประกอบการจะมีปรากฏอยู่ที่ ภ.พ. 01 (แบบคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม) และ ภ.พ. 20 (ใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม) และบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี

2.6.5 การบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 21 บัญญัติว่า การทำธุรกรรมตามมาตรา 13 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับธุรกรรมดังกล่าวด้วย

กรณีที่ลูกค้าปฏิเสธที่จะทำบันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงเอง แล้วแจ้งให้สำนักงานทราบทันที บันทึกข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบ รายการ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน เช่น การฝากเงิน การถอนเงิน หรือการโอนเงิน สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมนั้นๆ (มาตรา 20) วิธีการแสดง

ตนของลูกค้าจะต้องเป็นไปตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการแสดงตนของลูกค้า สถาบันการเงิน เช่น ในกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดา จะต้องแสดงชื่อและนามสกุล ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน วันเดือนปีเกิด เพศ สถานภาพ สัญชาติ อาชีพ สถานที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์ ฯลฯ ในกรณีที่ลูกค้าเป็นนิติบุคคลสิ่งที่ลูกค้าจะต้องแสดง เช่น ชื่อนิติบุคคล สถานที่ตั้งและหมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ประเภทการประกอบการ ตราประทับของนิติบุคคล (ถ้ามี) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคล ฯลฯ

หลังจากที่ลูกค้าได้แสดงตนแล้วพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 21 กำหนดให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับธุรกรรม

ในการบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับธุรกรรมที่สถาบันการเงินจะต้องรายงานต่อสำนักงานปปง. ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมสำหรับธุรกรรมตามมาตรา 13(1) (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณี ซึ่งก็คือแบบรายงานการทำธุรกรรมตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นเอง ซึ่งมีทั้งสิ้น 3 แบบ คือ

1. แบบ ปปง. 1-01 : แบบรายงานการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด
2. แบบ ปปง. 1-02 : แบบรายงานการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน และ
3. แบบ ปปง. 1-03 : แบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ในกรณีที่สถาบันการเงินเป็นประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย ให้ใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมตามแบบ ปปง. 1-04-1 แบบรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกิจประกันวินาศภัย แบบ ปปง. 1-04-2 รายงานธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ค่าสินไหมทดแทนของธุรกิจประกันวินาศภัย และแบบ ปปง. 1-04-3 แบบรายงานการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย แทนแบบรายงานการทำธุรกรรมตามแบบ ปปง. 1-01 แบบ ปปง. 1-02 และแบบ ปปง. 1-03 สถาบันการเงินอาจใช้แบบรายงานการทำธุรกรรมรูปแบบอื่นที่มีข้อมูลเดียวกันกับแบบรายงานข้างต้น โดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

เมื่อสถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตน และกรอกแบบรายงานการทำธุรกรรมแล้ว สถาบันการเงินจะต้องส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อธุรกรรมดังกล่าวมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ธุรกรรมที่ใช้เงินสด มีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป หรือ
2. เป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป

หรือ

3. เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสด หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลค่าเป็นจำนวนเท่าไรก็ตาม

เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินและสถาบันการเงินได้จัดให้ลูกค้าแสดงตน กรอกแบบรายงานการทำธุรกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำธุรกรรม แต่ลูกค้าไม่ยอมบันทึกข้อเท็จจริงหรือปฏิเสธที่จะลงลายมือชื่อบันทึกดังกล่าว สถาบันการเงินจะต้องจัดทำบันทึกข้อเท็จจริงนั้นเอง โดยระบุข้อเท็จจริงเท่าที่ปรากฏในขณะทำธุรกรรมแล้วแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบทันที

อย่างไรก็ตาม กรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย สถาบันการเงินก็จะต้องเป็นผู้รายงานและบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมเองคงไม่ต้องจัดให้ลูกค้าเป็นผู้บันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

2.6.6 การเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนและบันทึกข้อเท็จจริง

มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายละเอียด เกี่ยวกับการแสดงเจตนาตนตามมาตรา 20 และบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 21 เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้า หรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น แล้วแต่ที่กำหนดระยะเวลาใดจะยาวกว่า เว้นแต่จะ ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนก่อนการทำธุรกรรมตามมาตรา 20 และรายละเอียดเกี่ยวกับการบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามมาตรา 21 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้ความสำคัญกับเอกสารดังกล่าวมาก ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน และการฟ้องร้องคดีตามกฎหมาย ดังนั้นกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้กำหนดให้สถาบันการเงินเก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนและบันทึกข้อเท็จจริงเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้าหรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น แล้วแต่ที่กำหนดระยะเวลาใดจะยาวกว่า เว้นแต่จะ ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่น

มาตรา 23 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดว่า บทบัญญัติในหมวดนี้ มิให้ใช้บังคับแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย

แม้ว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้กำหนดให้ “สถาบันการเงิน” หมายความว่ารวมถึง ธนาคารแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย แต่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนี้ ก็มีได้กำหนดให้ธนาคารแห่ง

ประเทศไทย ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อมีการทำธุรกรรมกับธนาคารแห่งประเทศไทย เหมือนกับสถาบันการเงินอื่นๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ออมทรัพย์ หรือนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงิน ซึ่งจะไม่รวมถึงการดำเนินการของธนาคารแห่งประเทศไทยแต่อย่างใด เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้ประกอบธุรกิจเหมือนสถาบันการเงิน แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะดำเนินการเฉพาะที่กฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยบัญญัติไว้เท่านั้น เช่น การซื้อและขายให้แก่ธนาคารต่างๆ ซึ่งเงินปริวรรตต่างประเทศ การมีเงินคงเหลือไว้ที่คลังคลังของรัฐบาลและธนาคารอื่นๆ การรักษาเงินตามจำนวนที่เห็นสมควร การให้รัฐบาลกู้ยืมเงิน ไม่มีประกัน การรับรักษาเงินหลักทรัพย์และของมีค่าอย่างอื่น ๆ และการเก็บผลประโยชน์แห่งหลักทรัพย์ที่กล่าวนั้น การซื้อและขายทองคำและเงิน การออกและจัดการรวมตลอดถึงการพิมพ์ธนบัตร บัตรธนาคาร และสิ่งพิมพ์อื่น การดำเนินกิจการเงินระหว่างประเทศ เนื่องจาก การประกอบกิจการของธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำธุรกรรมโดยลูกค้าของสถาบันการเงิน ส่วนใหญ่จะเป็นธุรกรรมที่มีรัฐ หรือสถาบันการเงินเป็นคู่กรณี ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรานี้ จึงได้ระบุไว้ชัดเจนว่ามีให้ใช้บังคับกับธนาคารแห่งประเทศไทย

2.7 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการที่ประชาคมโลกกำหนดขึ้นเพื่อทำลายอิทธิพลทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรมเป็นหลัก และผลของการติดตามเส้นทางการโอนย้ายเงินยังช่วยให้สามารถพิสูจน์ทราบ โครงข่ายขององค์กรอาชญากรรมได้ด้วย มาตรการนี้ถูกกำหนดขึ้นจากความคิดพื้นฐานที่ว่าเงินจำนวนมหาศาลจะไม่มีประโยชน์ใดๆ แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของเลย ถ้าไม่ได้นำมาใช้ในกิจการที่วางแผนไว้ อาชญากรจะต้องนำเงินรายได้จากการประกอบอาชญากรรมซึ่งเป็นเงินผิดกฎหมายนำมาหาประโยชน์หรือลงทุนในกิจการอื่นต่อไป จากความคิดพื้นฐานนี้ได้พัฒนาสู่เทคนิคของการปราบปรามคือจับจุดการโอนเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมาเป็นจุดเริ่มต้นสืบสวนสอบสวนค้นหาเส้นทางการโอนย้ายเงินเรื่อยไปจนถึงต้นตอของเงินเหล่านั้น ผลที่ได้รับคือทำให้อาชญากรไม่สามารถใช้เงินที่ได้จากการกระทำความผิดได้และค้นพบส่วนประกอบต่างๆ ของโครงสร้างเครือข่ายอาชญากรรม

ดร. จิรนิติ หะวานนท์ ได้เสนอให้มีการพิจารณามาตรการทางกฎหมายบางประเด็นขึ้นมาเพื่อร่วมกันเป็นแนวทางร่วมกันศึกษาว่าประเทศไทยจะสามารถนำมาตรการเหล่านี้มาบังคับใช้ได้มากน้อยเพียงไร กฎหมายที่จะทำให้มาตรการป้องกันการฟอกเงินสัมฤทธิ์ผลมิใช่เพียงห้ามบุคคลที่

เข้ามาช่วยเหลือโอนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำความผิดให้แก่อาชญากรรม โดยกำหนดว่าเป็นความผิดอาญา แต่ประการสำคัญที่จะทำให้กฎหมายสัมฤทธิ์ผลจริงจึงต้องกำหนดมาตรการติดตามเส้นทางการโยกย้ายเงินที่ได้จากการกระทำความผิดให้ได้ ความยากของการบัญญัติกฎหมายอยู่ที่การกำหนดมาตรการติดตามเส้นทางการโอนย้ายเงินนั่นเอง เพราะจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถาบันการเงินต่างๆ มีภาระหน้าที่บางประการที่จะต้องทำและเก็บรักษาหลักฐานการโอนย้ายเงิน

การสืบสวนจะต้องให้วิธีการพิเศษเพื่อทำการพิสูจน์ความผิดทั้งที่เป็นความผิดโดยตรง และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อรับต่อไป จึงต้องมีมาตรการพิเศษ ได้แก่ การดักฟังโทรศัพท์ การตรวจสอบบัญชีเงินฝาก การตรวจสอบการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และการตรวจสอบเอกสารกับตราสารต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะต้องมีช่องทางเข้าพนักงานของรัฐขออนุญาตศาลได้เร็วเมื่อพบว่าบัญชีเงินฝาก โทรศัพท์ หรือคอมพิวเตอร์ จะถูกใช้โดยผู้ต้องสงสัยหรือเมื่อเอกสารกับตราสารนั้นเกี่ยวข้องกับความผิดดังกล่าว

นอกจากนี้เพื่อให้การปราบปรามมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรปรับรองให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้เข้าพนักงานของรัฐ โดยเฉพาะเข้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใช้วิธีสืบสวนพิเศษได้ตลอดช่วงระยะเวลาที่กำหนดหากข้อสงสัยมีเหตุผลหนักแน่นเพียงพอ สำหรับประเทศที่มีกฎหมายบัญญัติให้ชนาการรักษาความลับของลูกค้าจะต้องยกเว้นการใช้บังคับในกรณีนี้ไว้ด้วย

จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาในเบื้องต้น อาจกล่าวได้ว่า การสืบสวนสอบสวนธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเพื่อพบแล้วต้องมีวิธีการส่งแบบรายงาน กล่าวคือ

วิธีการส่งแบบรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การส่งแบบรายงานของบริษัทประกันวินาศภัย ไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทำได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งใน 3 วิธีดังนี้

(1) ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กรณีบริษัทยื่นแบบที่เป็นต้นฉบับด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่น ไปยื่นแทนที่ศูนย์สารสนเทศและติดตามประเมินผลที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

อาคารสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ชั้น 7 เลขที่ 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ในกรณีที่บริษัท ดำเนินการส่งแบบรายงานทำธุรกรรมโดยวิธีนี้ สำนักงานแบบ ปง. ทุกแบบรายงาน ให้ใช้แบบคุมเอกสารส่งรายงานการทำธุรกรรม ประกอบด้วย

- ชื่อ-ที่อยู่

- หน่วยงานที่รายงาน
- ชื่อสกุลผู้ส่งรายงาน งดประจำเดือนที่รายงาน อาทิเช่น เดือนธันวาคม 2556 ช่วงที่ส่งรายงานเช่นวันที่ 1-15 ของเดือนธันวาคม 2556 หรือวันที่ 16-31 ของเดือนธันวาคม 2556 เช่นนำส่ง ณ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีการลงชื่อผู้นำส่ง และส่วนสุดท้าย จะมีเจ้าหน้าที่ลงชื่อรับเอกสารไว้

อนึ่งการส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมโดยวิธียื่นต่อเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานให้ส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมที่เป็นต้นฉบับและแบบฉบับคอมพิวเตอร์ส่งรายงานการทำธุรกรรม โดยให้นำสำเนาฉบับแบบคอมพิวเตอร์ส่งรายงานธุรกรรมส่งมาด้วย

(2) ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

กรณีบริษัท นำแบบปง. ส่งทางไปรษณีย์ โดยวิธีลงทะเบียนตอบรับ ณ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การลงทะเบียนตอบรับเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งว่า เอกสารที่ส่งไปจะไม่สูญหาย เป็นหลักฐานยืนยัน ได้ว่ามีการส่งแบบไปแล้ว ณ ที่ทำการไปรษณีย์ไหน ส่งแบบไปเมื่อไร ถึงเมื่อไร มีใครเป็นคนรับแบบไว้ แบบสามารถส่งได้หรือไม่ ถ้าส่งไม่ได้แบบจะถูกตีกลับ โดยระบุเหตุขัดข้องไม่สามารถส่งได้ให้ทราบ ผู้ส่งจะได้ติดตามผลการส่งรายงานธุรกรรมได้ การส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้ส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมที่เป็นต้นฉบับ และให้แบบฉบับคอมพิวเตอร์ส่งรายงานการทำธุรกรรม โดยให้นำสำเนาฉบับแบบคอมพิวเตอร์ส่งรายงานธุรกรรมมาส่งด้วย

(3) ส่งเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์การส่งเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

การส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้มีหน้าที่รายงานต้องเก็บรักษาแบบรายงานที่เป็นแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้นฉบับไว้ด้วย

วิธีการส่งเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

การรายงานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นั้นสามารถส่งรายงาน โดยผ่านระบบ AERS ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ หรือหากจะส่งเป็นสื่อบรรจุข้อมูล (Disk) ก็ได้ โดยจะต้องมีใบนำส่งแบบรายงานธุรกรรมด้วยสื่อบรรจุข้อมูลแนบมาด้วย มิฉะนั้น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะไม่รับรายงานธุรกรรมดังกล่าว เพราะการส่งเป็นสื่อบรรจุข้อมูลดังกล่าว อาจมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ ซึ่งผู้ส่งรายงานจะต้องมีบันทึกให้ความรับผิดชอบในความถูกต้องของข้อมูลในสื่อบรรจุข้อมูลดังกล่าว

การส่งแบบรายงานการทำธุรกรรมเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปของบริษัท

2.8 ผลกระทบเกี่ยวกับการแสดงตน และการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

2.8.1 ผลกระทบที่เกิดจากการรายงานของธุรกิจประกันวินาศภัย

การใช้มาตรการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการกับเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดอาญาฐานใดบ้าง เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนและการประกอบการในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจประกันวินาศภัย ซึ่งจะต้องมีการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการที่กำหนดความผิดมูลฐานที่ควรกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้ความผิดอาญาเป็นความผิดมูลฐานไว้ 21 ประการ ดังนี้

- 1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี
- 3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดความกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- 4) ความผิดเกี่ยวกับการขักขอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์หรือช่องโง่ ตามประมวลกฎหมายอาญา

7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา¹⁸

9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป¹⁹

10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด

11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า

12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุรกิจหรือเพื่อการค้า

15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า

¹⁸ สืบหนาท ประยูรรัตน์. (2542) คำอธิบายความผิดมูลฐาน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: ศ. เอเชียเพลส. หน้า 19.

¹⁹ สืบหนาท ประยูรรัตน์. (2551). คำอธิบายความผิดมูลฐาน พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร : ศ. เอเชียเพลส. หน้า 25.

16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน

17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ทรัพย์ โจร ทรัพย์ ริบเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง หรือขี้ยกอก ตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นปกติฐานะ

19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็น โจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็น โจรสลัด

20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

ความผิดมูลฐานทั้ง 21 ประการนั้น แท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าวแต่ละมาตราย่อมมีความผิดในตัวเองอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการสอบสวนจับกุมการกระทำความผิดในมูลฐานความผิดดังกล่าวกระทำได้ยาก จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานดังกล่าวนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปฟอก เพื่อให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดแล้วนำกลับมาประกอบอาชญากรรมอีก หากมิได้มีการนำเงินหรือทรัพย์สินไปฟอกตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 5 ก็จะไม่มีความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่จะผิดกฎหมายตามความผิดมูลฐานเท่านั้น แต่หากนำเงินหรือทรัพย์สินไปดำเนินการฟอกเงินตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ผู้นั้นหรือบุคคลอื่นที่กระทำความผิดก็จะมีผิดฐานฟอกเงิน²⁰ ทั้งนี้หมายความว่ารวมถึงการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะแท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย

2.8.2 ผลกระทบต่อประชาชน

1 การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา

การกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยเฉพาะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดและเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน โดย

²⁰ วิชัย ตันติกุลานันท์. (2543). *คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร หน้า 20.

โอน แปรสภาพหรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการปกปิด อำพรางที่มาของเงินหรือทรัพย์สิน กอปรกับลักษณะของฐานความผิดสอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมาย ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา เวียนนา 1988 ที่ให้ประเทศภาคีกำหนดให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายแต่ละประเทศ และบทลงโทษตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ของประเทศไทยนั้นกำหนดให้มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสอง แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

2 การกำหนดให้มีมาตรการการลงโทษผู้สนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลือผู้พยายามกระทำความผิดหรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 7 กำหนดบทลงโทษผู้ที่สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะก่อนหรือขณะกระทำความผิดหรือจัดหา หรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษหรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 8 และ 9 ได้กำหนดให้ผู้พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินและผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ให้รับโทษเช่นเดียวกับตัวการที่กระทำความผิดอันถือเป็นบทลงโทษที่หนักพอสมควร เพราะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 มาตรา 80 มาตรา 83 กำหนดไว้ให้การสนับสนุนการกระทำความผิดรับโทษเพียงสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุน ส่วนการพยายามกระทำความผิดรับโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น หรือกรณีความผิดเกิดขึ้น โดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวเท่านั้น

3 มาตรการริบทรัพย์สิน

1) การกำหนดให้นำมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งไปใช้ควบคู่กับการดำเนินการในกฎหมายอื่น กรณีทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินตามกฎหมายดังกล่าวหรือดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58 โดยสามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายนั้นๆ ได้แม้ไม่มีผู้ถูกลงโทษในการกระทำความผิดตามคำพิพากษาในคดีอาญาก็ตาม

2) การกำหนดให้มีมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง การริบทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือ เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน ดังนั้นหากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยศาลอาจไม่พิจารณาถึงว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้นหรือไม่

ด้วยมาตรการทางแพ่งของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อดำเนินการควบคู่กับการริบทรัพย์สินทางอาญา หรือการริบทรัพย์สินเมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำความผิดทางอาญาแล้วจะเป็นมาตรการเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากรไม่ให้สามารถนำเงินไปฟอกจนทำให้เกิดเงินที่ถูกกฎหมายอันเป็นแรงจูงใจให้ประกอบอาชญากรรมขึ้นอีก

4 การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักร

การฟอกเงินซึ่งมีการชักย้ายถ่าย โอนเงินหรือทรัพย์สิน เพื่อปิดบังอำพรางที่มาของเงิน ทรัพย์สินดังกล่าว ผนวกกับการกระทำความผิดในรูปขององค์กรอาชญากรรมซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายและใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชญากรรม ทำให้อาชญากรสามารถฟอกเงินได้หลายรูปแบบ รวดเร็วและติดตามได้ยาก โดยเฉพาะการกระทำการข้ามอาณาเขตรัฐ เช่น การ โอนเงินระหว่างประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 6 เป็นบทบัญญัติขยายเขตอำนาจศาล²¹ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดที่แม้จะกระทำนอกประเทศไทย แต่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษในประเทศไทย

²¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4. หน้า 107.